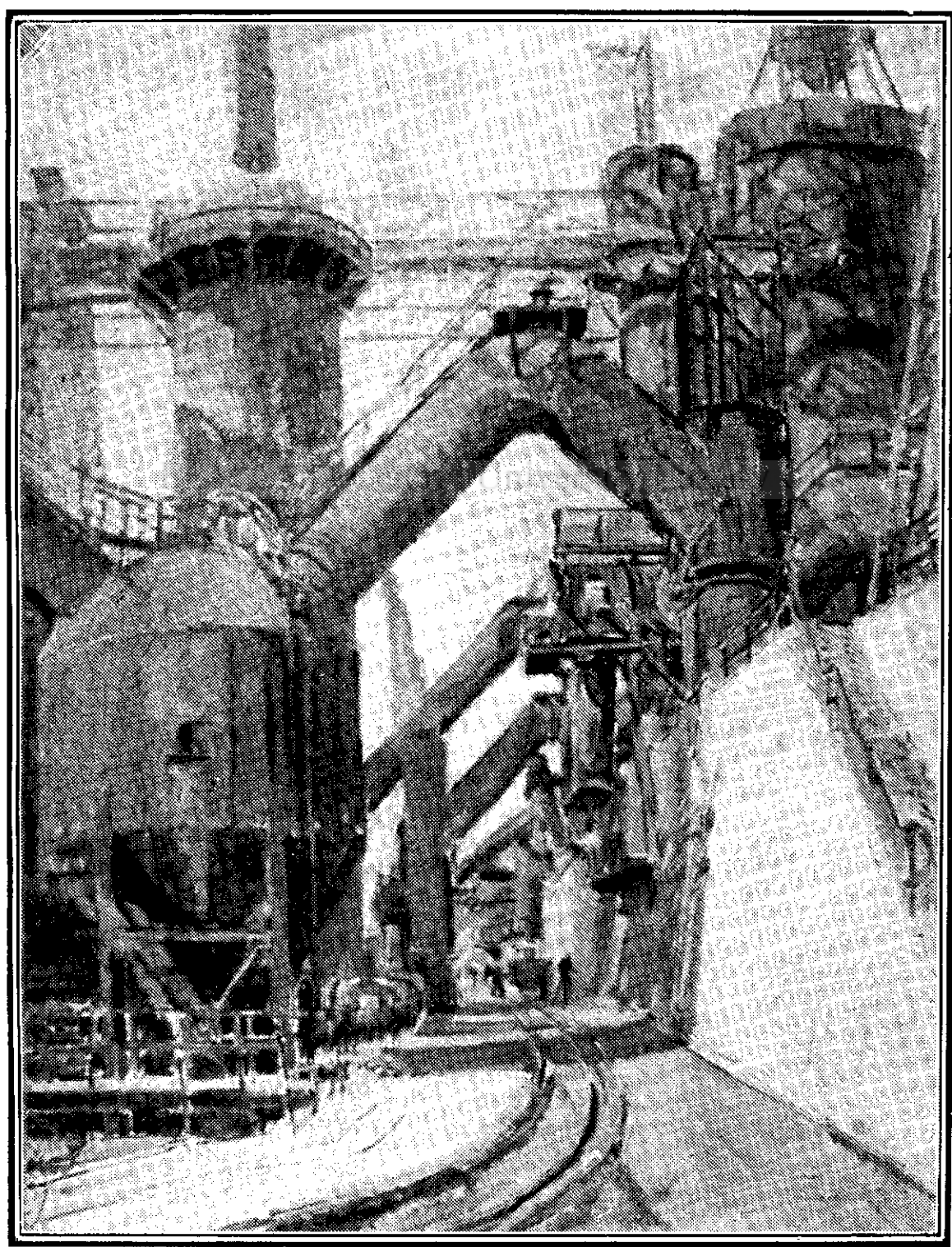

UNIVERSUL LITERAR

JEAN STERIADI : REȘIȚA. (Salonul Oficial).

Iubirea din lan

Fata, pârăguită de tinerețe ca o caisă.
 cu sâni în care deapănă lânzezeală, soarele,
 — ca'n doi motani ațipiti care-si torc surd fuioarele --
 s'a 'ntîns în holdă, cu toată ființa spre cer deschisă ;

fata s'a lăsat peste holdă, grea ca o caisă.

Soarele, ce rumenește spice și arde fânul.
 coace un dor care-i scurmă coapsa tare și goală ;
 cu mâini calde de frunze grâul îi mângăie sânul, --
 căpriță mică și albă îi adoarme în poală ;

soarele rumenește spicele și arde fânul.

Păstorul nalt, de aramă, care păzește iezii,
 a luat în brațe iedul bolnav, cu botul fierbinte ;
 el caută apă rece prin gropile livezii,
 să stingă setea animalului trist și cuminte ;

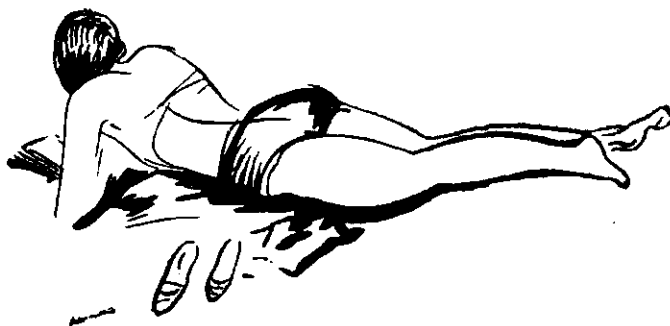
dar zărește fata în holdă, — și uită'n câmp iezii.

Când gura flăcăului i-a căzut aprinsă pe piept
 — gura grea ca o pasăre caldă 'mpușcată'n văzduh —
 fata, cu ochii'nchiși, credea că, soarele în sbor dăsept
 a picat din cer s'o frângă cu arzătorul lui duh ;
 când gură grea s'a așezat fetii fierbinte pe piept.

Dorul, care-i scurmă coapsa, și-a 'ntîns trup de reptilă ;
 iedul încearcă gâtul pe gâtul caprei să-și culce
 și paște, după urechea ei neagră, iarbă dulce...
 ziua se topește albă, ca o plantă textilă,
 în apa amiezii ce curge printre maci de mărgean ;

soarele, ce privea peste 'umăr iubirea din lan,
 s'a 'mpotmolit, până la brâu într'un nor de argilă...

A. POP MARTIAN

DEMIAN

Ploaie pentru femei

de TUDOR MUȘATESCU

De câteva zile — deși primăvara s'a statornicit în corcodușele verzi și cui-burile proapete de rândunici — ploaia face trafic de influență. (Bine înțeles, influență, din aceia care se tratează cu ventuze, aspirină și ceaiuri fierbinți).

Plouă, Plouă permanent, obositor, mo noton.

Te gândești fără să vrei, la începuturile de toamnă, când se strâng băncile verzi din grădinile publice și trandafirii cu tulpini buboase și frunze oxidate, se îngroapă în morminte mici de pământ jilav. Culoarea vremii e neprecisă. Un amestec de cenușiu de ceață comprimată și galben ud, de zăpadă topită.

Instalat comod pe canapeaua de plus verde-închis, ca miezul măslinilor crude, Nenea Nae, fumează plictisit, privind strada, pe care trăsurile cu coșuri ridicate — alunecă fără șgomot — ca și cum caii ar avea potcoave de pâslă. Iei, colo, trecătorii cu capul ascuns în umbrele și umerii ghemuiți în pardesiuri — par niște saci cu nisip — atârnați de parașute minuscule — aterizând lent din văzduh.

Nenea Nae mă vede (eu n'am umbrelă) și-mi face semn cu degetul.

Înțeleg că mă chiamă în cafenea și mă duc, fiindcă Nenea Nae, deși e senator de drept, nu m'a plictisit niciodată și s'a supărat foc pe mine, ori de câte ori am îndrăsnit să-mi plătesc consumația.

— Ia sezi colea, dragă, mă întâmpină el, (și după ce mă azează) Ce vreme ticăloasă, Domnule..

— Mizerabilă !.. întăresc eu.

Nenea Nae soarbe lung din schwartz; scoate dintr'un portigaret lucrat în motive naționale — ca un covor de pat în miniatură, o havană Alba-Julia și un briceguț cu tirbușon, foarfeci și prășele de sidex argintate la capete.

Retează simetric sfârcul havanei, îl despică exact la jumătate, aprinde dela bricheta de argint în formă de inimă — cu traheea aortă, în chip de fitil imbibat cu benzină — și după ce trage superficial câteva fumuri, își înșurubează havana în colțul gurii și privește din nou pe fereastră.

— Mă ! A dracului ploaie..

Tac, și la rândul meu, sorb din cafeaua care mi-a sosit între timp — ne-comandată.

Nenea Nae se sucește pe scaun.

— Ce vreme frate !.. Nici n'ai crede că suntem în primăvară.

Poftim... în câte suntem azi..

— 15.

— Aprilie ?

— După stilul nou..

— Oricât !.. Nou ne-nou.. ploaia asta n'are nici un Dumnezeu.

— E atee, încerc să glumesc eu.

Nenea Nae îmi prinde vorba..

— Atee ? Adică dacă e atee ce ? Poate să fie de zece mii de ori atee că tot nu e bună de nimic.. Nici tu pentru semănături, nici tu pentru poame, nici tu pentru nimic.. (și după o tăcere, iluminat ca un lampion venețian) numai pentru birjari.. asta e vreme pentru ei.. e poaie pentru birjari.

Din volumul de schițe „Ploaie pentru femei” sub tipar.

— Și pentru femei !.. Imi dau părerea eu..

Nenea Nae se proptește de speteaza canapelei, și face ochii mari. Havana din colțul gurii, se adâncește sub buza inferioară și se ridică în spațiu ca un semn cafeniu de mirare..

— De unde și până unde ?.. Ce are aface ploaia.. și cu femeile..

— Are, nene Nae.

— Ce are Dom'le ?..

Imi aprind și eu o țigară ca să-mi dau timp suficient să inventez ceva.

— Păi, ia gândește-te d-ta, nene Nae.. Noi bărbații — care suntem ocupați în tot minutul — și tot — când plouă — simțim așa, un fel de leuc, un fel de plictiseală.. Îți închipui ce plictisite sunt ele..

TUDOR MUȘATESCU

— Care ele ?

— Femeile Nene Nae.. Toate femeile. Ele n'au nimic de făcut.. Ploaia le strecoară singurătate în suflet.. Lor nu le place singurătatea.. Ele trebuie să se distreze.. și își dau seama de asta mai ales când plouă..

Nenea Nae își suprapune mâinile pe mânerul bastonului..

— N'au decât să se distreze.. Ce nu-mai decât trebuie să plouă ca să le ardă lor de distracții..

— Tocmai.. Ia să mergem noi acuma într'un cinematograful, ori într'o cofetărie, ori într'un dancing.. Ai să vezi că peste tot sunt mai mult femei..

Ele sunt sensibile.. vremea asta pătrunde în sufletul lor — ca o melancolie egrasioasă.. Se simt singure.. și ar vrea să nu fie.. ar vrea să fie pivate, curțate, alintate, îmbrățișate.. Ploaia le și ruie în sânge un fel de (aici mă opresc și caut frământându-mi degetele) un fel de sensualism aquatic..

Nenea Nae își dă cu un bobârnac — pălăria pe ceafă.

— Un fel de ce ?..

— Nu repet expresia pentru că-mi dau seama că ar fi inutil.. Vreau să zic.. un fel de predispoziție.. un fel de inclinare către sensualism.

Ochii lui nenea Nae s'au bolboșat ca două gălbenușuri de ou puse simultan în unt încins.

— Da, da, să știi dragă, că ai tu ceva dreptate.. Uite, un caz.. la care mă gândii acum..

Nevată-mea, domnule, acum zece ani când am luat-o.. mă rog, pot să zic, un copil pe lângă mine, de câte ori începea să plouă.. că eram la țară la moșie.. să-rea pe genunchii mei și mă săruta domnule.. ca să zic așa, la nemurire.. și-mi zicea :

— Nicule, ce mult îmi place să te sărut când plouă..

— Și mă rog, de ce ?.. o întrebam eu.

— Uite așa, nu știu !.. Ce era să știe ea.. pe vremea aia. Dar vorba e că-l venea să mă sărute.. Iacă, vezi.. e ceva adevărat în tot ce spuseși.

— Eu nene Nae, să știi — că nu afirm ceva până ce nu mă conving că e așa. Imi verific totdeauna impresiile, le compar cu realitatea și pe urmă trag concluziile..

Să știi dela mine.. Pe vreme ca asta toate femeile își înșală bărbații sau ar fi în stare să-i înșele..

Nenea Nae a rămas o clipă pe gânduri apoi s'a ridicat, si-a răsucit într'o doară fularul în jurul gâtului, și-a îmbăcat demipaltonul și mi-a întins silnic mâna.

— Plătește tu.. La revodere..

— Unde te duci, nene Nae ?..

— Mi-am adus aminte de ceva.. la revodere..

Am plătit consumația — prima oară în zece ani decând îl cunosc pe nenea Nae — și-am eșit în fugă să văd încontro o ia.. Din usa cafenelei, abia l-am mai putut zări, cotind colțul străzii într'un taximetru..

— Două zile mai târziu, soarele b'ruieste rezistența norilor — topindu-i ca pe niște calupuri de plumb — în falduri de poale lichidă. Primăvara — cu forțe noi — refăcute în dosul norilor — stropea străzile cu apă de soare și usca frunzele pomilor cu abia perceptibile curente de aer uscat..

Mă oprisem în fața cafenelei privind — cu aceiaș tresărire ca acum douăzeci de ani în urmă — un cârd de cocoare plutind deasupra orașului ca o minusculă escadrilă de avioane cu aripi mobile.

Cineva mă bătu pe umeri, din spate.

— Să trăesti nene Nae.. Ce mai nou ? Ce zici de vremea asta ?

— „Stai ! Intâi să-mi spui cât ai plătit alaltăieri la cafenea ?

— Lasă nene Nae, îmi pare rău !

— Să știi că mă supăr.. Mă rog ai fost invitatul meu. Eu ti-am bătut în fereastră.. Al doilea, să știi că nu-i adevărat ce ziceai.

— Ce ziceam ?

— De chestia aia cu ploaie pentru femei.

— De ce ?

— Cum de ce ?.. Imi băgaseși, domnule, un fior în inimă și m'am dus imediat acasă.. Zic : ia să vedem, frate, să verific că si nevastă-mea e femeie tânără. Și ce e drept se plictisise și ea, dar mi-a lăsat un bilet că e nevasta lui Dinu.. lui Dinu Bălănescu, inginerul.. Colegă

SFEȘTANIA

Lixandru Bistriță e cel mai potolit locuitor din Obada. După tată, îi zice Stegaru. Porecla asta este titlu de nobilitate al lui Lixandru Bistriță moștenit de la părintele bunicului său, care la rândul lui l'a purtat și el cu mândrie un secol și un sler, moștenire de la părințele părintelui bunicului lui, — stegarul inițiat al Stegăreștilor, hiritisit cu pompa acestei ascendențe pentru bravura de a fi capturat drapelul unei companii dușmană într'un război de care nu și mai aducea aminte și din care s'a ales cu o decorație, cu un picior de lemn și cu faimoasa poreclă.

Pe vremuri, Lixandru Bistriță a fost în serviciu la tutunuri. Milităria a făcut-o la... Manutaună. După militarie Regia i-a cerut un titlu de reintegrare. Lixandru Bistriță a invocat vitejia strămoșilor, dar care însă nu a fost luată în seamă. De la tutunuri a trecut „cantonier” la Județ. Plasa, prea mult înținsă și mijloacele de legătură restrânse, i-au sugerat demisia. Sătenii l'au ales Primar, dar gâlceava dintre gospodăria întrecând puterea autorității lui repressive, o nouă demisie îi surădea. De la primărie a trecut la negoț. Pierderile întrecând profitul, creditorii au pus peceți pe obloane.

Într'o zi a primit „o țidulă”.

Era poftit la deschiderea unui testament.

Un aliniat din testament îl întărea proprietar pe o sfoară de pământ la câmp, și pe un plan de casă, cu casă pe el, în vatra satului Obada.

Ultimul stegar îl instituia legatar particular în satul în care amintirea vestitului drapel nu ajunsese încă.

Patru vlăstare eșite dintr'o căsătorie cu o roabă luată din amor, așteaptă să poarte mai departe faima steagului mamic.

Unul e gardian la biserica Bisericiani; al doilea, acar în Căile Ferate; al treilea șef de echipă în pirotechnia armatei și al patrulea ucenic la uzinele de apă „Băcu”.

Trei dintăi sunt căpătuiți — pe al patrulea l'a oprit pentru gospodăria lui. L'a pus la parte la bucatele pământului și l'a scos din slajba uzinei în schimbul

de școală, prin urmare... nu încapă nici o bănuială... fiindcă una e dragă să te plictisești și alta e să... ce ziceai tu...)

Și nenea Nae, mă bătu din nou, părintește, pe umeri...

— Mă iau eu, om bătrân, după fleacurile tale l...

Mărturisesc că nici eu nu credeam să am dreptate... Ploaia pentru femei, era o impresie pe care n'o verificasem încă...

Acum nu mai încapă nici o îndoială.

Alaltăeri când m'am dus acasă — pe la 8 jumătate — am văzut pe nevasta lui Dinu, eșind de la vecinul meu, locotenentul Frumușanu și seara la club. Dinu mi-a povestit că în lipsa nevastă-si — i-a venit „dama” pe o ploaie torențială.

TUDOR MUȘATESCU

beneficiului a două pătrimi din întreaga avere, după moarte — ceilalți trei moștenitori având situațiunile aranjate, fiecare cu vaca, faitonul și trusoul lui zentral.

După deschiderea testamentului, liber fie să ia în căsătorie pe toate uritele satului.

Mandache Prăslea, după legenda numelui tot un „stegar” și el, este cel mai așezat copil din cei patru voinicosi ai lui Lixandru Bistriță din Obada. Mandache e leit poleit Lixandru Bistriță și la înfățișare, și la fapte, ca și la apucături. Așa se și explică preferința părintelui pentru cel din urmă moștenitor. Se invoesc la toate, în tăcere, cu rost și cu socoteală. Ceilalți sunt mosafiri. Mandache e temniul casei. Paraschi-va, femeia lui Lixandru Bistriță, de când cu atâta potop de nurori, a eșit de mult din chichirezurile gospodăriei.

Mandache e toată nădejdea. Lixandru tânjește într'o tuse fără leac. Paraschi-va se grijește într'una ca să o brodească moartea împărășită în tot momentul. La mijloc e Mandache. Mandache a tras ulucă nouă. Mandache a cosit bălăriile din băătăură, sădind rozete în locul lor, și tot Mandache a „opinat” pentru dărâmarea acareturilor moștenești, în schimbul altor mai cilibili, pe planul de casă cel mai arătos din toată curtea. Mandache a înlocuit „alăul” de pescuit, când Dunărea umflă Argeșul și aduce somnul de două sute kilograme, cu prinziătoarea cu bojogul de bivoli într'un vârful trecut printr'un cârbog de care stă prinsă o țidulă în care se înfige gusa dihaniei. Mandache a înlocuit puțul în care putezeau toate lighioanele și toate spurcăciunile căzute în el, cu pompa de fontă, cu apă... sistematică și tot Mandache a cotorosit gospodăria de murgul care a rupt toate ulubele și a pocit tate dricurile briștilor și a adus în curte în locul lui, pe Gina, iapa baciului Nichita din Florești, curcitură dintr'o jumătate de sânge din herghelia boerului Scurtescu, împerechiată cu Soliman armăsarul statului, și la adălmășul căreia, geambașul, jandarmul și notarul au cins. tit la două mese. — una a cumpărătorului și alta a vânzătorului, după o smercherie a lui Mandache pentru ca astfel toată lumea să fie mulțumită.

Așa că vorba lui Mandache intra cu folos în urechea lui Lixandru Bistriță.

Părerăa lui Mandache cu dărâmarea bordeiului vechi și înlocuirea lui cu un adăpost mai civilizată, triumfă într'o bună zi, înaintea tuturor proiectelor gospodărești, și Lixandru Bistriță reflectă serios la executarea planului.

Afară de asta, nepoții de la cele trei nurori, se îmbulzeau și musafirii nu mai încăpeau în casele vechi.

Cafelele se serveau afară, la umbra stejarilor cari își lepădau ghinda coaptă în chiselele cu dulceață, și ospătații mai îndepărtați, erau găzduiți peste noapte, prin ceardacul pătulelor, ba chiar și prin coșare când vitele rămăneau noaptea pe câmp.

Osebit de asta, Lixandru Bistriță avea la oraș o rubedenie cu vază, dactilografă, doftoriță, moașă, sau așa ceva, a cărei reputație sprijinită de drapelul

SARMANUL KLOPSTOCK

stegarilor, s'ar fi știrbit prin atâta înghesuială în băătăura din Obada.

Și într'o dimineață, pe porțile larg deschise de Mandache, au intrat căruțe cu fărâncăoape și faitoane încărcate cu meșteri. În dosul gardurilor s'au săpat varnițe fără fund, și pietrișul amestecat cu nisip, a început să scârșnească în amescătura zidăritului, sub potopul șiroaielelor fântânci cu apă sistematică.

Din căruțe au coborât rând pe rând lucrători și scule au început a lovi șandramaua din păreții căreia curgea mălăiul tencușii putrezite și holnăvii vechituri prăbușită încă mai de mult.

Părintele Anghelache implântă în temelie, cea dintăi cărămidă nouă și prohodul sfintei sfeștanii aplecă de șale asistența cutremurată de emoție.

Și acaretul vechi dispăru de pe pământ ca în basme și pe ruina lui înlăcrămată se înălță podoaba modernă a civilizației.

La gustarea de după sfeștanie, s'a vorbit de toate, numai de meritele lui Mandache Prăslea, întemectorul moral al așezământului cel nou, nu se pomenise nimic!

Unii atribuiau frumusețea „eventuală” a clădirii, evoluției arhitecturii, alții zidarului care avea să înălțe calcanul, alții, avuțiilor pământului care procura apa, varul și nisipul, mulți meritelor pecuniare a lui Lixandru Bistriță, iar cei mai mulți, constructorului care aplicase planul inginerului pe fața pământului, dar nimeni dintre precamăritori, nu se gândise la partea de merit cu care Mandache Prăslea contribuise la înfăptuirea locuinței preasălvită.

Părintele Anghelache îndreptă smeritul semnul binecuvântării spre bină și înghițiturile alunecării voiniceste pe gâtle. Jele mulțumite ale prăznuitorilor.

Acaretul lui Lixandru Bistriță cade în poalele morii lui Vișan.

Moara nu mai umblă.

Pictrele ciuntite de măciniș și-au depărtat punctul de contact și talazurile Sabarului isbesc zadarnic în scoc.

Tratativele predării morii fiind în curs, Vișan a pregetat să înlocuiască pietrele sau să aducă vreo altă îmbunătățire morii.

PORTRETE ROMANEȘTI

Gib Mihăescu

Caravanele cu bucate adunate pentru măcinat, glugă în poarta morii, stau o vreme locului, cercetătorii bat în coliba lui Vișan din spatele morii, un câine le răspunde a pustiu. Sabarul își duce plânsoarea mai departe, și boii doborâți de umbriet fac ochii mari spre cărăușii cari le întorc coarneau spre moara cu vapori a lui Hadrascy din „Branșiștea lui Giurcă”.

A mai rămas bun din toată moara lui Vișan, numai stăvilarul.

În el se sparge tânguirea apei. Broboanele albe acli spumei, așează o dantelă de lumină pe creasta lui, dealungul albiei, în timp ce grosul apei bubuie aprig în pântecul prins în chingi de oțel.

În ploaia stropilor perlați de razele soarelui, zâmbesc boboci plușai de găscă. La o depărtare de lanțul dulăului, mușgaiul coclește, bulgărele de aur al unui rest de mămăligă. Câteva discuri de floarea soarelui își desfac evantaile de sepie în ferestruiele triste ale magazilor golite.

O cucuvea toarce psalmii morții în podul morii

Vișan nu e acasă.

Chervanele îl caută în zadar.

Dar stăvilarul geme.

De cealaltă parte a morii, legătura drumului, în vale cu Obada și în deal Icoana, se face pe podul lui Speriatu.

Și podul lui Speriatu ca și moara lui Vișan, nu circulă. Județul a angajat corespondență cu autoritatea de resort, dar dela centru nu s'a primit încă nici un răspuns. Până la învrednicirea lui, încărcăturile mai mari fac ocolul pe șoseaua Ciocăneștilor, iar călătorii cu piciorul, îl trec pe parapet.

Cei mai mulți însă, se strecoară înot pe dedesubt, cu hainele în brațe.

La închinarea ultimului pahar, Mandache Prâslea s'a făcut nevăzut din adunare.

S'a ivit însă într-o vreme, tocmai în capul podului lui Speriatu din tâmpla morii lui Vișan, trecând de două ori Sabarul înnot. La podul lui Speriatu l'a trecut a treia oară, svărlindu-și rufele în băătăura morii.

Vișan nu era acasă.

Dulăul chemat pe nume de Mandache, s'a potolit îndată, cerându-i bulgărele de mămăligă. Mandache nu s'a mai îmbrăcat. Din rufe a scos un baros, o dalta și un raz. A privit apoi un timp, clănțănind din dinți și din genunchi, repede, în toată încăperea pustie a morii, a strigat spre dulău să tacă, și prăvălindu-se în pântecul stăvilarului, a înfipt dalta în nitul unui cerc. Barosul a lovit puternic pe sub apă, dalta, și cercul a plesnit cu o trosnitură de granată. Razul și-a făcut loc în plesnătură, și Mandache s'a urcat pe el cu toată greutatea trunchiului. Oblană a sărit smintită în Sabar și Mandache s'a rostogolit cu scule cu tot pe podelele desarte ale morii. Blăniile s'au desprins fulgerător una după alta, lovind puternic albia Sabarului, și împingând pe anele umflate rufele lui Mandache și codrul de mămăligă pe care dulăul morii nu l'a ajuns.

În toată băătăura gospodarului Lixandru Bistriță din Obada, înecul lui Mandache nu a mai lăsat decât pergamantul, cărămida temeliei, și binecuvântarea preotului Anghelache dela sfestania zidirii celei noi.

Shakespeare sau Balzac, ușor cad în senzațional. Lumea grea din jur, grea de păcate și dureri, se aprinde, la descrierile mari, în flacăra mare, și, în practica artei scrise, nu consumă, sirăluțtoare, mai puțin decât păcatul și durerea, confuzii, contradicții și chaos.

Ceasuri de liniște și plinirea moleună de trezie, îți dau să recitești, pentru revizuire, teme aspre ale celor ce le-au încercat, fără alegeri politicoase, și constăți, așa, mințe distinsă, chiar, în suprafețe și rânduiri, naivitatea, de la măsură la măsură, a antinomiilor dintre columbă și satâr, fluture și cucuvea, solz și aripă. Și toate acestea, în aceeași făptură, ades, creată pentru simboluri prin contrast, deși străină, în desvoltări și rezultate, sarabandei moralizatoare și uluită prin nonsens. Oricare mințe largă încercă, fără știre, incomprehenșiuni romantice și aiurări, în multe svonnuri repetate, de frunză, om, dâmb, munte și linie de cer. Așa se întâmplă ca Vantrîn al cunoscutului romancier, și Falstaff al celebrului dramaturg, să-și apară, de vrei să rămâi cu cauză și cu efect, înrudii personajilor prostănace, din Victor Hugo și Eugène Sue.

Ne place să sugerăm cu introducția noastră, că oricând, orice dobitoac are dreptate, cu oricare dintre impunătoarele icoane ale vieții și ale literaturilor paralele, îndată ce revărsările de Nil, mereu neînțelese pe maluri pasive, din apocaliptice albiu, eu a fi dezaprobată de bunul simț ancilar și de negustoria economiilor practice, fie și florentine.

Astfel, și numai astfel, vină îi poate fi și lui Gib Mihăescu, adusă. Creșcut în pământurile potopului fertil, cu rădăcini în teren totuși mișcător, căci gata să treacă prin avulsioni, la trupuri de nouă

țară, atentă și acaparatoare, acest recent efort al nostru, de nevoit originală îndrumare, cată să pătimească, în mentalitățile grosolane, cu scăderile romanului foileton, din pricina însăși a excesului său de manifestări și a divorțului declarat, dintre izbucnirile lui și înțelepciunile anterioare.

Din extrema plămăditorilor cu adevărat, Gib Mihăescu are nălpăirea hainăcinată a ochiului în noapte, prinzând în dese contractiuni, ca un obiectiv la magneziu, conturele instanțanee, piscurile schișate, prăpăștiile spontan deschise, neantul și excrescența, și ironia Proviđenței, drapată în negru și cu prestigiul coarnelor, câteodată, și câteodată, al cercului de lumini. Tainic și cu elocvențe, când vrea. Gib Mihăescu are, în sânge, tragedia evenimentului, divergondajul aparențelor și, pe dedesubt, socoteala fatalității, poruncită în îmbinare de acțiuni, în neprevăzut de umană indolență, de trivial, hoție, frică și lăcomii. El nu pândeste pentru că, nuvelist, e ținut de meserie să pândască, la drum mare, sau răscruce de șosele, în tavernă sau în buduar. El pândeste, ca un pătenjenis laborios prin menire, și cu ghiarele toate, fine, ca niște mătăsuri agitate și prompte, prinde fără premeditare și adulmecă prin instinct. E deschis ori cărci tremurări de suflet, ca o corolă, deschisă la lumină și apă, și din muzica Gongului de aur sau de bronz, de platină sau de cleștar, pregătește simfonia pe un registru înalt sau scăzut după cum sunetul a parvenit urechii lui, cu o calitate sau alta, de metal sau sticlă, împerechiat așa sau altfel.

Calculul școlii de bele-arte îi este nesuferit. La compozitorii cu tighel se numără pe întins de apă albă, întrerupe-

Cum cunoaștem pe Hașdeu?

rile acului, mecanic oprit la vreme, de palpitațiile mașinei. Dar Gib. Mihăescu lucrează fără pedală, piston, tiv și catarană. Sălbăticia rutului, infamiile burgheze, asalturile comediei umane și răzburările catapetzei de dincolo, maxilarul sălbaticilor și groaza de lupi, nu cer, în plasma scriitorului sever, nici madipolon, nici mosor nr. 3 sau 4. E convingător procedeul de învăluire, căci nu se poate mai firesc, precum firești sunt forțele pe care, sub pătruni groase de lut, le pune în mișcare. Pățitul dă acestui excursionist, la început agale, și din ce în ce mai accelerat, motive de provincială descripție, dar, în subteran, cloțotiri de apropiate erupții. Nimic artificial, amintind în pagina lui, peisagiile din cuburi lucrate, de copii, cu lustru și color, — un conac, o grădină, grebla grădinarului, și căsuța lui, și dulăul culcat lângă nișă, după ce a fost din trei corpuri geometrice, alcătuit. Pornit pe o pantă rea de scotocini și recunoașteri, benignitatea lui regională, ajunge, de-a dreptul, ferocitate, — atât descoperă de sigur și fixază de amar. Neîngăduindu-și să păstreze până la sfârșit, laneta, el o leapădă tocmăi când îi e mai necesară lui Leonida, și răstălmăcește, de atunci, subiectul prezentat la început cu calm și cu căldură, până la urlat și dezasiriu. Ca să vedeți până'n ce creșteri se întinde brațul povestirii lui, urcând pe coastă din trunchiu în trunchiu, și, mai apoi, spre creste, din piatră în piatră, renunțați câțiva la Dekobra și la Gybal, și citiți „La Grandiflora”, „Intâmplare” și, mai ales, (e preferința noastră), minunata „Troia”.

D. Tomescu, recenzent avizat și limpede, cu concentrări și explicații nice-odată chechuite în obligații verbale de critică și în tratamente buchilor complexe prin rigiditate, se întreba, în foileton de ziar, din ce lecturi, bine apucate, a înflorit nuvela lui Gib. Mihăescu.

Și, judicios, își răspundea, că procesul ei de organizare, trebuie să se fi făcut, ca procesul asemănător al oricărei vieți, pe nesimțite, nu indiferent de operele cu care au venit răsadele ei în contact, dar extrăgându-le, pentru utilizare, esența, într-o structură, înaintea de toate, celulară, și nu livrescă.

Lecturile vor fi contribuit, astfel, în dozele în care au fost absorbite de prielnicul teren, la amploarea acestei nuvele și la definitivatul ei. Și de facem concesia de-a recunoaște că, prea senzitiv la vecinătatea marilor lui colegi, el nu a îndepărtat amintirile spontan distribuite în scrisul său, se cade să discernăm în primul plan al personalității lui, mai mult de cât simpatia, fie și roditoare, pentru

Dostoievsky sau Proust, Carco sau Hamsun, Maurois sau Genevoix. Mișcarea cotidiană, vorba suspectă, mania, racila, ticul, emfaza și sfiala, sunt prinse de el, numai în metru lui pătrat de viațuire, și, agurid, vivace sau lent, în jurul lor cristalizează atributele personagiilor și veridicul situațiilor multiple.

Am spune că e tipic naturalism, dacă nu s'ar fi dat acestui termen de școală, însemnarea, în deosebi, peiorativă, care pentru totdeauna l-a compromis și dacă imaginea ridicată de Gib. Mihăescu, la norii încărcati ai sensurilor, nu i-ar da o animație de inchipuire febrilă. În astă privință, „Troia” (Iarși), este edificatoare, înnoată, în noaptea lui Christ, de focul din Cer, cu atât de straniu misti-

Un control civic al cunoștințelor literare (fie chiar privitoare la marele Hașdeu) este nu numai greu, dar și absurd. Ce agenți polițienesti îl vor putea face și câtă lume „bine pusă” l-ar putea suporta? Și totuși e necesar. Iată din ce cauză recurg la un procedeu indirect. Considerând că elevii de ieri sunt cetățenii de azi, vom comunica mai jos câteva răspunsuri tipice (privitoare la opera acestui poet și om de știință) obținute dela diferite scrii de candidați în aproape 10 ani de carieră didactică.

Se va vedea de aici că nici în fața acestei figuri de elită, mințile unor elevi (astăzi oameni în Societate) n'au fost nici destul de receptive nici destul de atente. E un rău că le public? Fără îndoială că nu! Avem și noi, dascălii, mai ales cei calificați „răi” posibilitatea fericită să explicăm în fine odată cu origina atâtor dezastru școlare și pe aceia e opitelor ce ni se dau cu atâta larghetă.

De-aici însă o sfântă obligațiune: aceea de a comunica — din când în când — prin articole și studii de popularizare, tot ceiace, atunci, în calitate de școlari n'au vrut să primească sau primind — n'au putut să rețină. Căci — să nu se uite — nu e rar cazul acelor cari, odată eșiti în lume cu o carieră suficientă, nu se mai cred îndreptățiți să-și completeze lecțiile trase la fit sau intrate în inconștient. Completarea culturii literare sau științifice apare — în felul acesta — ca un deziderat pe care setea de câștig și de trai bun îl ține la destulă distanță, pentru anumiți indivizi.

Astfel fiind lucrurile, valoarea acestui articol e într'adevăr multiplă: departe de a avea numai o însemnătate anecdotică, după cum s'ar părea, el trece de pragurile școlii (în care vizează mai cu seamă pe așa — numiți pregătiți în

cism, în cât alături de prestigiosul evocator, am simțit suflul magnific al enigmaticeului de l'Isle Adam.

E nobleta cea mai de preț a lui Gib. Mihăescu, de a ști să urce mărunțișul la taina poruncilor de trăznet, și e tocmăi ce scutește pe meșterul priveștelor în tumult și grandios, de certificatul realismului sec, neinterpretat de idee și emofie.

Aflăm, în sfârșit, din gazetă, recompensa, de atâta timp meritată, Maricora Ventura, înțeleghătoare și delicată, va juca piesa lui Gib. Mihăescu.

Răzburarea, căci așa trebuie numită, după ce mândria lui a respins compromisurile și a coalizat editorii, e reconfortantă. Ea pălmuește cum trebuie, cu infăzriere și aristocrație, pe amputatorii frumuseții, pe covrigarii din librării, pe directorii de teatru, saltimbanci politici și glorioși cu rețetă. E un răspuns pe care o mare artistă, îl dă, luând prieteneste de mână, pentru a-l conduce la rampă, din Drăgășani, pe un avocat de târg, un podgorean ospitalier și un orgolios talent auster și schimnic.

ELENA PROTOPOESCU

familie dintre cari cei mai mulți nu sânt pregătiți nicăeri) și se îndreaptă spre societatea organizată — nu atât să plătească anumite polițe, cum s'ar crede, cât mai ales să amintească unor părinți de astăzi. (foși elevi eri) nemulțumiți cu ce bruma de situațiune, și-au putut agonisi — cum urmează să se comporte față de copiii lor în poziții similare, dacă vor să-i vadă mai procopsiți.

*

În general: răspunsuri vagi (garantate autentice, atât de autentice, încât le-am putea semna cu numele autorilor respectivi) care dau pe față o completă necunoaștere nu a operelor în sine (ar fi din partea noastră o dorință prea îndrăznească, mai ales că multe dintre ele nu există nici în librării), dar a conținutului lor exact sau cel puțin al titlurilor.

Astfel un candidat cunoaște o operă de Hașdeu: „Amintiri din bătrâni” ceiace ar fi cu totul altceva decât „Cuvinte din bătrâni”. Un altul știe precis că „Hașdeu a scris tratate filosofice”, iar când e vorba să exemplifice, numește, cu un cinism și cu o ignoranță crasă în mijlocul Bucureștilor, opera „Răsvan și Vidra”.

În legătură cu aceeași operă („Sic cogito” care — să se știe — e departe de a fi un „tratată filosofic”, cum îl caracteriza domnul de mai sus) un al treilea (caz tipic de superficialitate) spune:

„Hașdeu, pe lângă cărțile lui de... cahalistică (sic!) și de spiritism, a lăsat volumele intitulate... (1) în care se vede cât de profund își cunoaște subiectul” — dovedindu-și, pe deplin insuficiența.

Ceva mai cult, un altul a auzit de serierea lui Hașdeu: „Circularea cuvintelor” (în loc de circulațiunea) fără ca, bineînțeles, să aibă idee de conținutul acestei cercetări, reproducă aproape în întregime în toate manualele de cl. VII-a.

Dela alt candidat află apropierea lui Hașdeu de Odobescu, ca reprezentanți „ai frumosului estetic”.

În fine un ultim răspuns care tratează în întregime opera lui Hașdeu împărțind-o în: „poezii pe care le-a publicat în... Junimea (2) traduceri, în care a întrecut pe... Odobescu (3) după care prezintă: traducând cele mai importante opere ale scriitorilor francezi” (4) Apoi: „a mai susținut valoarea limbii noastre” (5) și totuși ca om de știință e mai puțin important decât Odobescu” (6) rămânând numai „un bun orator și... om politic” (7).

Sânt tot atâtea dovezi de necunoaștere a unei dintre cele mai strălucitoare personalități ale scrisului românesc, dar și de vădită ignoranță isvorită din pornirea de a nu te apropia de atâtea suflete mari, din pornirea chiar de a trece —

(1) Autorul lucrării nu-și amintește de loc titlul.

(2) Când se știe că Junimea era o societate (nu o revistă) cu care H. a dus continuu războiul.

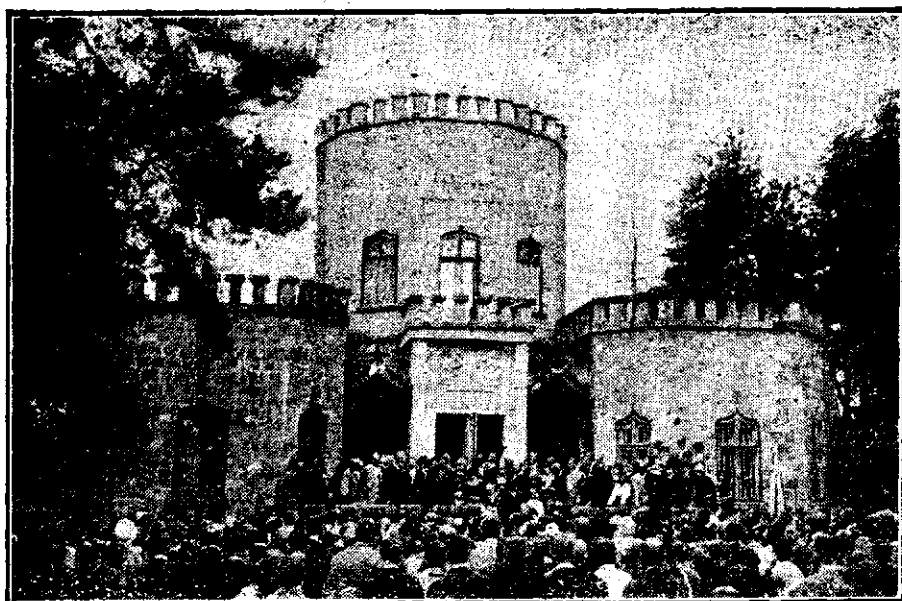
(3) Odobescu traducător?

(4) De unde și până unde?

(5) Valoarea? Cred că altceva și ceva mai mult.

(6) Și totuși fiecare a fost om de știință de valoare, în altă ramură.

(7) Hașdeu? Poate Kogălniceanu?

LA CASTELUL IULIA HAȘDEU, IN ZIUA COMEMORARII

prin intervenții și protectori — ca gășca prin apă! Și aici e vinovată o greșită educațiune care crede că Societatea n'are nevoie de oameni culți, ci de oameni practici, de indivizi cari să se știe învârti.

Și totuși atâtea cazuri nenorocite ne dovedesc contrariul: în conflictul dintre ban și cultură — aceasta trebuie să învingă căci — în timp ce banul ne demoralizează, aruncându-ne în fundul prăpăstiilor, cercetarea operelor de adevărată și mare cultură ne ridică nu numai deasupra noastră, nu numai deasupra Societății demoralizate, dar deasupra a tot ce e trecător și fragil și ne îndreaptă spre eternitate.

Opera lui Hașdeu are mai cu deosebire această putere dumnezeiască prin credința adâncă din care pornește, prin avântul tineresc de care dă dovadă, prin măreția ce se degajează din ea, în fine prin conștiințiozitatea cu care răspunde atât de precis și complet la cele mai multe probleme de lămurirea cărora simțea pe atunci nevoie sufletul românesc. Astfel fiind — după Eliade și (mai puțin) Asachi, Hașdeu este cel dintâi care, cu o putere miraculoasă, pune lucrurile la punct — fixând bazele de adevărată orientare și în poezie și în știință^(*). Maiorescu nu va face decât să adauge — critica literară — estetismul, fără să poată atinge, în conținutul lor, niciuna din prevederile drepte ale contemporanului și adversarului său literar. Căci — să nu se uite un lucru: deși rivali — din cauza ciocnirilor dintre grupurile din care făceau parte — ei au contribuit în cea mai largă măsură, fiecare în felul și cu temperamentul său (unul dărz și bătaios, celălalt rece și calculat) la definitivarea fixare și orientare a culturii românești.

Iată din ce cauză — cred că încercarea d-lui Liviu Marian, un vajnic admirator și cercetător al operei acestui fruntas, „Eminescu și Hașdeu“^(*) trebuie completată cu alta: „Maiorescu și Haș-

deu“ spre a se vedea precis și marea contribuțiune pe care aceștia au adus-o culturii românești și asemănarea uimitoare dintre năzuințele și realizările lor.

Incheiu cu un îndoit apel:

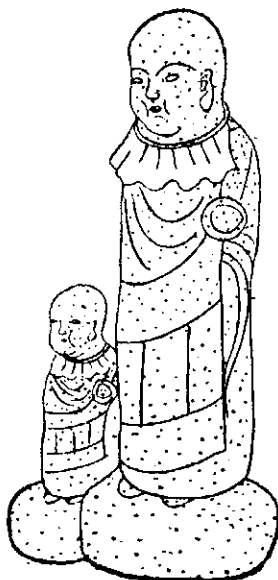
Către marea public: să-și dea toată osteneala să cunoască așa cum se cuvine opera vastă, prețioasă și variată a lui Hașdeu.

Către editura românească în seama căreia — orice s'ar zice — trebuie să cadă și grija altruistică a simplei cultivări: să dea posibilitatea largă pentru această cunoaștere tipărită în edițiuni estine și îngrijite — pricipalele popasuri ale acestei opere.

Numai atunci ne vom putea da seama de această vastă personalitate pe care câți-va cercetători grăbiți au redus-o la foarte puțin.

Și tot atunci — probabil — și elevii „pregătiți în familie“ — vor putea fi într'adevăr pregătiți.

PAUL I. PAPADOPOL

Diderot povestea că ducându-se odată să vadă pe Rousseau la Montmorency, pleacă împreună să se plimbe în jurul lacului.

„Iată, zise Rousseau, un loc unde de 20 de ori am vrut să mă arunc, spre a termina cu viața“.

Și pentru ce n'ai făcut-o“ întrebă Diderot.

J. J. Rousseau, mirat de sângele rece cu care amicul său pronunțase aceste cuvinte, tăcu un moment, apoi răspunse:

„Am băgat mâna în apă și am găsit-o prea rece“.

Hire avea obiceiul să se roage astfel lui D-zeu, de câte ori pleca în luptă contra vrășmasului:

„Doamne, fă astăzi pentru Hire, ceea ce ai vrea să faci Hire pentru tine, dacă ar fi D-zeu și tu ai fi Hire“.

Bătrânul filosof genevez Abauzit nu s'a supărat niciodată în viață și servitoarea sa, pe care o avea de 30 de ani, confirma acest lucru. Amicii lui Abauzit promisera bani servitoarei, dacă va izbuti să-l supere odată. Aceasta făgădui, și știind că stăpânului său îi place să doarmă foarte comod, într'o seară, nu-i făcu patul. Abauzit tăcu și dimineața îi făcu observație. Servitoarea răspunse că a uitat: dar seara următoare lăsă patul tot nefăcut. Nici de data asta filosoful nu se supăra. A treia seară, găsind patul tot cum îl lăsase, Abauzit chemă servitoarea și-i spuse:

„Nici acum nu mi-ai făcut patul. Poate că acest lucru ți se pare prea obositor, dar nu e nimic, căci am și început să mă obișnuiesc“.

Servitoarea se aruncă la picioarele sale și-i spuse totul.

Un predicator predica în biserică, încredințând lumea că tot ceace a făcut D-zeu e bine făcut. „Iată, își zise un cocoșat, un lucru pe care nu-l pot crede“. Și așteaptă pe predicator la poarta bisericii“.

„Domnule, zise cocoșatul, ai spus că D-zeu a făcut totul bine. Iată pe mine mă făcut cocoșat“.

„Dragă domnule“, răspunse predicatorul, privindul. „nu-ți lipsește nimic: ești foarte bine făcut pentru un cocoșat“.

În bătălia dela Brenneville un soldat inamic apucă de căpăstru calul regelui Ludovic cel mare și începu să strige:

„Am prins pe rege!“

Dar acesta îl trânti la pământ cu o lovitură de sabie, zicându-i:

„Nu știi că la jocul de șah nu se ia niciodată regele?“

Francisc I, regele Franței, voind să facă pe Duchâtel episcop de Tulle, îl întrebă dacă e nobil.

„Sire, îi spuse acesta, „Noe, când s'a coborât din corabie, avea trei fii și nu v'aș putea spune precis din care mă trag eu“.

ZOE LECCA

^{*)} Să nu se uite că „Răzvan și Vidra“ apare înaintea dramelor istorice ale lui Alecsandri.

^{*)} Chișinău 1927—31 pagini—15 lei.

EDMOND ROSTAND

CYRANO DE BERGERAC

TIRADA LUI NU-MERSI

Actul II (scena VIII)

CYRANO, LE BRET, CADETII, care s'au aşezat la mese în dreapta şi în stânga şi cărora li se serveşte de băut şi de mâncat.

CYRANO

(Salutând batjocoritor pe cei care ies şi nu îndrăznesc să-l salute).

Ce-i asta ?..

LE BRET

(Dezolat, scoborîndu-se din nou cu braţele'n sus).

A ! ce horă de capul meu se ţine !..

CYRANO

Şi, tu, tu, care mârâi !

LE BRET

Sper să convii, că'n tînu

Inăbuşind într'una orice noroc.. se poate

Să pari exagerat..

CYRANO

Exagerat în toate !

LE BRET, (triumfător).

A — ha !

CYRANO

Pentru principiu şi chiar exemplu 'n fine,
Găsesc exagerarea s'o faci, că-i foarte bine..

LE BRET

De ţi-ai lăsa o leacă pornirea-ţi muschetară,
Şi gloria şi soarta...

CYRANO

Ce-ar fi să facem dară ?

Să caut vre'un puternic, — patron, hai să-l numesc,

Ca iedera prin umbra-mi ades să-l amăgesc ?

Să-mi fac din el tutorul, să-l gudur, să-l încalf ?..

Şi'n loc să urc prin cinste, prin sluj să mă înalţ ?..

A, nu, mersi. La versuri să tai ca toţi rataşii

Slăvind financiarii ? Bufon pentru penajii

Ce-aşteaptă să mă vadă, pe-o buză de ministru

Zimbiri s'arunc, ca'n fine, să'mprăştii eu sinistru ?

A, nu, mersi ! Dejunul să-l am din broască oare ?

Să am un pântec vesnic tocit, de tîritoare ?

Şi-apoi, murdari genunchii tîriţi în osanale ?

Să-mi gheboşesc mândria prin mlădieri dorsale ?

A, nu, mersi ! Să mîngâi, cu-o mână capra, iar

Cu alta să'mpac varza, ca hopul greu să-l sar ?

Să dau siminichia pe-o boabă de revent ?

Să port la brâu tămâia în ori şi ce moment ?

A, nu, mersi ! Prin fuste să te ridici în lume

La loc de cinste, oare, frumos ar fi ?.. ei, cum e ?

Să lopătezi pe mare din două madrigaluri,

Şi-offtând o bahă'n pânză, să-ţi poarte barca'n valuri ?

A, nu, mersi. Şi'n urmă la bietul de Serey

Să editezi în versuri.. pe-arginţi ? mersi, mersi !

S'alergi să te alegă drept papă, prin concilii,

Ce'n cărciumi le ţin ziua şi noaptea imbecilii ?

A, nu, mersi ! Sau numai printr'un sonet, un nume

Să crezi că-ţi faci — citire dând strofelor prin lume ?

Talentul să-l descoperi la şubrede mazete,

Terorizat adesea de palide gazete,

Şi tot să-ţi zici într'una : „oh, oh, de m'aş vedea,

Şi eu, într'o fiţucă din le Mercure François !"

A, nu, mersi ! Sau calcul să faci, zicând : mă tem !

O vizită a face, în loc de un poem ?..

Ori cui să te prezinte, pe lângă toţi s'alergi ?

A, nu, mersi ! Sau calcul să faci, zicând : mă tem

Răzând să-ţi porţi prin lume durerile-ţi atroce :

Să ai privirea vic, vibraţi duioase'n voce.

Şi când vei vrea prin pustă să pui cămila'n mers,

Pe-un da — să-ţi sboare visul, pe-un nu — să baţi un vers !

Să nu râvneşti la glorii... munceşte'n voe bună,

Călătorii de astea le poţi visa în lună !

Să n'aşterni pe hârtie ce nu-i trăit de tine ;

Modest şopteşte-ţi : dragă — să-ţi par'asa de bine,

De floarea care-ţi râde, de fructe, frunze chiar,

Dacă le-ai pus tu însu-ţi şi'n parcul tău răsar !

Apoi, din întâmplare cumva de-i triumfa,

Să ştii că n'ai nimica, Cezarului a da ;

Chiar când nu eşti stejarul sau teiul parfumat,

Ori unde-ai fi, fii mândru că tu te-ai înalţat !

trad. de GEORGE DUMA

Noapte

E liniște și noapte
Ca într-o cetate învinsă
Ca într-un puț părăsit.

În seara care s'a culcat întinsă.
Luceafărul, mai rece prin crini s'a oglindit
Iar luna bun, în sânul vested
O stea, un prunc de ceară, îmbie tremurând

Castanii în floare umăr la umăr
Se duc de-alungul nopții și al vremii.
Merg tăcând,
Nori și miresme amare se sparg de fruntea bolții
E umed, e tăcere, e vânt se mișcă morții.

FLORICA MUMUIANU

Reverie

Când vântu'adoarme'n somnul dea-miază
Mă poartă pașii prin fânzar departe
Și singur stau acolo'n umbra deasă
Să scriu un vers ori să citesc o carte

Să scriu ori să citesc, dar cum îndrug
Pe suflet ars de doruri visuri multe
Cu ochi'n goluri gândurile'mi fug
În taină taina zărilor s'asculte —

N'am deslușit din freamăte vreodată
Decât acelaș murmur de zefir
Și'n lacrimi ochii gândului înoată
Și stau pierdut în umbră, un fachir —

Imi pare așa că m'am oprit etern
S'ascult din umbră freamăte știute
Și-aceleași gânduri triste să le cern
Prin vălul des de lacrimi cunoscute —

În pragul casei palid, când reviu.
Imi pare că am fost prin zări departe,
Nu că am stat în umbră pân'târziu
Și nici n'am scris, nici n'am citit din carte.

EUGEN VICTOR

Tristețe

Simt fiecare fir de iarbă nouă
Cum încolțește'n câmpuri și răsare
Și fiecare floare cum tresare
Când zorile îi plâng pe pleoape rouă.

Știu când o pasăre pornește'n sbor
Setea'n pustiuri unde-o s'o dărâme
Și când se prăbușește printre râme
Mă află : umbră, mană și izvor.

Văd încă îngeri în văzduh și-aud
Cum sună'n ceruri clopote mereu
Și cum la mine'n suflet Dumnezeu
Și-ascunde seara trupul gol și ud.

Dar nu'nțeleg de ce cu frunza'n vânt
Neliniștea mi-o freamăt ca un plop
Și nu pot rodul să mi-l scutur snop
Făpturilor flămânde pe pământ.

ZAHARIA STANCU

MENTIUNI CRITICE

LUDOVIC DAUȘ: *Drăceasca schimbare de piele*, roman; editura „Ancora”, S. Benvenisti.

Cine ar putea spune cu precizie cărei generații de scriitori aparține d-l Ludovic Dauș și care sunt meritele sale literare? Noi mai puțin ca oricine.

În trecutul lecturilor noastre, cu ani și ani în urmă, ne amintim, parcă, de niște scene războinice, de niște vremuri legendare, însă așa de șterse că nimic din meritul sau demeritul lor nu mai stăruie.

Și-apoi, nu urmară după ele paginile de eroism și poezie din „Șoimii” și mai târziu austeritatea romanelor istorice ale lui Slavici și nu înțelegeam oare, că intrăm pe nesimțite în grădina îmbălsămată a literaturii? Cum mai puteam rămâne credincioși lecturilor prea timpurii?

Astfel că în vreme ce ne ridicam și în vreme ce scriitorii își desăvârșiau fizionomia literară, d-l Ludovic Dauș se îndepărtă tot mai mult în trecut, în umbra care se pregătea să-l absoarbă.

„Drumul sângelui”, culegerea de versuri războinice, publicată acum câțiva ani, nu izbuti să mai trezească la viață atenția literară pe care, ca pe-o altă Euridice, d-l Ludovic Dauș o speriasse, privindu-o înainte de vreme. Cu atât mai mult cu cât muza războinică a d-lui Dauș îmbrăcase zalele ruginite ale lui Alecsandri și comanda o fanfară de ghiulele anacronice, din larma cărora nici o armonie nu se putea desprinde.

Sunt scriitorii peste cari contemporaneitatea răstoarnă pe drept sau pe nedrept, brazda indiferenței, în așteptarea acelei posterități, care va scoate la lumină lugerele, oricât de plăpânde, cu condiția ca între bulgării prăvăliți să se fi amestecat și altceva decât râmele clopârțite de fierul plugului. Și d-l Ludovic Dauș era pe punctul să se înscrie în partida viitoarelor reabilitări.

„Drăceasca schimbare de piele” abate pare-se, cursul fatalității.

Ceeace nu înseamnă că romanul d-lui Ludovic Dauș este o carte bună, necum un model al genului. Însă pentru cariera literară, atâta câtă s'a încetățenit în conștiința publică, a d-lui Ludovic Dauș, romanul acesta aduce o preocupare de înnoire, o temă conformă, cu psihopatologia la modă și din când în când scene de aproximativă umanitate încât chiar dacă „se pot — și se pot — formula ne-numărate obiecțiuni și concepții și execuției acestui roman, se degajă totuși din paginile lui, o voință, care, raportată la tot trecutul literar al autorului nostru poate smulge un credit, cu a cărui valoare stă în înțelepciunea d-lui Dauș să se infiripeze în viitor.

La romanul următor adică? Negreșit. Sau chiar și la acesta cu condiția să-l refacă.

„Drăceasca schimbare de piele” vrea să însemne, după cum însuși titlul arată, metamorfoza epidermică a unei femei

oneste. D-na Zoe Pleșea, soția unui avocat cu o vază, onestă și îndârjită în contra moravurilor ușoare ale societății, se transformă subit și cade pradă obsesiilor sensuale, de când, împotriva voinței ei chiar, ia parte la o licitație publică, la care se desfac lărgia și intimitățile de alcov ale vestitei demimondene, Natașa, moartă într'un accident de călărie. Nu întrebați ce rost au aceste amănunte. Ele trebuiesc primite ca atare pentru că autorul le socoate premise indispensabile și pentru că numai în felul acesta toată povestea mai are vreo rațiune. Toată devierea sufletească a d-nei Zoe Pleșea pleacă dela lucrurile cumpărate dela licitație: cămășile de mătase ale Natașei și Păiața ce seamănă cu Paul, pictorul și amantul demimondenei, cini-cul viitor amant al Zoei. Sau poate că aceste premise au un substrat simbolic? Poate că sub datele acestora materiale, de o materialitate foarte vulgară uneori, se ascunde o taină de ordin psihologic, o sete de iubire nesatisfăcută a eroinei? Se prea poate. Însă atunci, și acesta-i păcatul capital al romanului d-lui Ludovic Dauș, toată desfășurarea trebuia ținută

în regiunea sufletului, cu coordonate sufletești, mai aproape de pasiunea funestă și mistuitoare a Phedrei și cât mai departe de regiunea accidentată a vârstei critice. Este ceeace observă, de altminteri și psihiatrul Săccanu când vine să consulte pe d-na Zoe: „Omul de știință, măsurând distanța fizică dintre soți, atribuia starea Zoei unor pricini de alcov, provocate de simțurile rămase în până față de imperiosul „vreau” al maturii...” (pag. 214) și atunci se pune întrebarea: întrucât ne interesează cazul acesta de erotism tiranic, a cărui descriere o putem citi în tratatele de psihiatrică și care nu intră în literatură câtă vreme rămâne, epidermic? Doctorul Vachet, între alții, studiază fenomenul în capitolul „Le feu dela cinquantaine” din recentu-i studiu „L'inquietude sexuelle”.

D-l Ludovic Dauș trebuia să ne dea un roman și nu desgolirea unui caz clinic. Toate crizele de nervi ale d-nei Pleșea ne lasă indiferenți și acesta e semnul decisiv. Cruzimea aceasta a lectorului arată lipsa de umanitate a eroinei. Așa ceva se poate întâmpla oricui. Medicina se ocupă de astfel de cazuri și le și vindecă. Literatura se ocupă cu cazurile psihologice și nu epidermice.

Aceasta cu privire la concepție. Și dacă în generalitatea ei tema se elimină, câteva scene bine prinse, a anchetării servitoarei hoafe, câteva tipuri, a lui Pleșea, în deosebi, reușit caz de absentism casnic, dau nădejdi și arată d-lui Dauș drumuri de viitor.

Scrișul însă îl vom renege în aproape

N. N. TONITZA: STUDIU DE PORTRET

unanimitatea lui. Spuneam și cu alt prietăr că nu se mai poate admite un scris fără de artă în secolul acesta de rafinement. Se zice că Stendhal avea stilul sec și că, la noi, Liviu Rebreanu, scrie rău. Dar mai întâi aceștia sunt romancierii din cap și până'n tălpi, n'au ce face cu stilul (și apoi există stil în sine?)

Însă pentru scrisul d-lui Ludovic Dauș nu ne-ar ajunge toate răbojurile oierilor noștri. Drept ar fi să transcriem câteceva din nenumăratele păcate de stil și compozițiune ale d-lui Dauș. Cu atât mai mult cu cât dintr'o notă liminară se pare să-l preocupe chestiunile de gramatică. Trece peste ele în așteptarea unui alt roman în care, fie și cu acest stil, să se apropie de lumea normală, ale cărei nevoi și chinuri sufletești sunt înfinit mai interesante decât năbădăile unei femei muncită de diavol. Pentru astfel de cazuri ar fi indicat descântecul și la rigoare medicul.

AL. T. STAMATIAD: Sufletul lui Baudelaire; Cugetări și paradoxe; Culegere și traducere; ed. „Salonul literar”, Arad; 1927.

Lirica noastră a trăit în decursul desfășurării ei, când sub semnul romantismului, la începuturi, când, în ultimele decade sub cel al simbolismului francez.

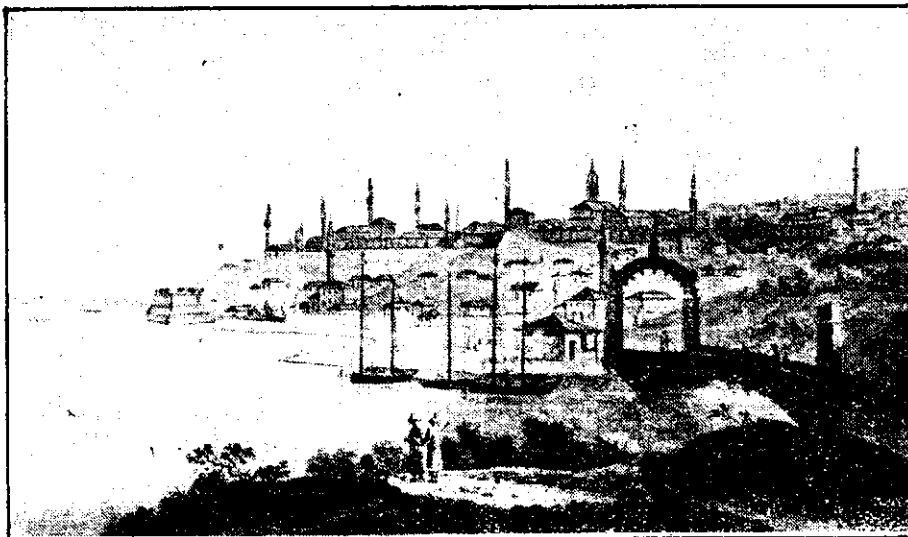
Sunt cele două mari rezervoare din care s'a alimentat sensibilitatea poezilor români. Sunt de altminteri și cele două supreme afirmări ale lirismului francez, de când lirica noastră a prins să silabisească. Baudelaire cade la mijloc, ca o prăpastie de durere, ca o veritabilă vale a plângerii sufletului omenesc, ca una din acele bogii dantesti, în subteranele cărora își fierb gemetele, păcatul și ispășirea. Dela Baudelaire pornește toată renastera lirică a simbolismului francez care-l revendică de altminteri, patron sufletesc. Ori chiar în Franța, Baudelaire a fost necunoscut îndelungată vreme.

Într'un studiu asupra „Domeniului public plătit”, bibliotecianul Eugène Morel, vorbind de dezavantajele monopolului forțat pe care-l constituie operele literare necăzute încă în domeniul public, scrie aceste rânduri sugestive: Baudelaire a fost de curând descoperit. Florile răului avuseseră în 50 de ani 4 ediții mediocre. S'au scos în schimb 22 ediții în 5 ani, fără să mai socotim extrasele, fragmentele și antologiile. E foarte greu, să citim și să înțelegem poezii anilor 1900 dacă n'a fost citit Baudelaire. Or, nu fusese citit. Baudelaire a murit tânăr; dacă ar fi atins vârsta lui Hugo, și astăzi publicul l-ar ignora” (proprietatea literară, la francezi, ține 50 de ani, P.)

Dar dacă publicul cel mare nu l-a cunoscut, elita intelectualității, cu toate cele câteva împotriri, și l-a apropiat și l-a predicat multimilor.

Cu cât mai puțin prin urmare va fi fost cunoscut la noi se poate deduce și din redusa bibliografie baudelairiană a literaturii noastre. Traducătorii sau comentatorii (aproape inexistenți) se pot număra pe degete. Dela traducerea lui Pogor, a „Don Juan-ului în Infern” și până la „Prefață” tradusă de Arghezi, e o distanță de peste jumătate veac. Distanța de tălmăcire este înfinită.

Între puținii cultului baudelairian, de la noi, d-l Al. T. Stamatiad ocupă un loc de frunte. Sunt cincisprezece ani de când a tălmăcit cu superioare calități

RUSCIUCUL după o stampă din sec. XVIII

R u s c i u c u l

Pe locul stațiunii romane Prisca — ridicată probabil de Împăratul Traian — s'a înființat orașul, devenit mai apoi cetate, Ruscucul.

Ruscucul ca cetate a ajuns la mare însemnătate mai ales după ce Turcii și-au întins stăpânirea până la Dunăre.

După această dată, Turcii dorind să-și întindă puterea stăpânirii și în nordul Dunărei găsiră aici o pozițiune minunată pentru a-și menține stăpânirea cât și pentru a supraveghia stăpânirea românească ce se închegase în nord. Așa că au transformat Ruscucul în cetate-

de transpoziție „Poemele în proză” ale lui Baudelaire, după cum, de câțiva ani, aplică o interesantă inovație poezilor din „Florile răului”, pe care le traduce în versuri albe, și unele chiar neritate. Nu e timpul a vorbi de această experiență, despre care vom spune numai că îndeamnă la gândit. Familiaritatea poetului nostru cu autorul „Albatrosului” trebuia să ducă și la o cunoaștere mai amănunțită a întregii lui opere și ca o consecință, la această culegere de paradoxe și maxime despre a cărei utilitate inutil să mai stăruim. Sunt nu numai cugetări, dar și nenumărate puncte de biografie, pe cari traducătorul le-a cules din Operele postume. Artă romantică, Paradisurile artificiale și scrisorile lui Baudelaire. În total 226 cugetări pe cari d-l Stamatiad le-a dispus în cinci capitole: I. Poezie, Literatură, Critică, II. Dumnezeu-Satan, III. Iubi-rea-Femea, IV. Viața, V. Munca.

Interesante pentru cunoașterea scriitorului ele pot fi utilizate, în majoritatea lor, ca prețioase replici de conversație spirituale, așa cum saloanele și literatura ne-au deprins de mult. Un indice alfabetic întregeste practicitatea acestui breviar baudelairian pentru a cărui compunere și tehnică, d-l Stamatiad bine merită delat literatura românească.

PERPESCIUS

raia, făcându-i pentru partea nordică cap de sprijin atât în insulele de pe Dunăre cât și în orașelul românesc Giurgiu din care au făcut cea mai veche descălicare turcească pe pământ românesc.

Pasa de la Ruscucul a avut, chiar de la început, în grijă supravegherea Domnitorului român și a drumului ce lega Dunărea cu capitala statului Munten. Din această pricină, Turcii au silit pe Domnul român să-și mute și să-și stabilească capitala în așezarea lui Bucur, pe malul Dâmboviței.

După ridicarea puterii rusești, Ruscucul a avut de două ori să suporte stăpânirea acesteia, în 1812: dată nefastă nouă prin răpirea din trupul Moldovei a ținutului dintre Prut și Nistru, căruia i-a dat numele de Basarabia, ca să nu se pară că face o ciumtăre dintr'o țară, și în 1828 când armatele rusești victorioase au putut trece Balcanii și ajunge până la Adrianopol, prima capitală a Turcilor după trecerea în Europa.

După războiul nostru pentru independență, în urma congresului de la Berlin 1878, Ruscucul a fost trecut sub stăpânirea Bulgarilor.

Figura noastră ne prezintă Ruscucul așa cum se afla spre sfârșitul secolului al XVIII, când era încă sub stăpânirea Turcilor.

Ca veche așezare turcească și aici abundă minaretele moscheelor, semn al puterii turcești întemeiată și susținută numai prin credință.

Pe malul Dunărei, chiar lângă apă, se observă apoi un puternic bastion, care avea menirea să ocrotească prin bătăca gurilor de tun atât insulele din fața Ruscucului cât și capul de pod ce-l aveau în orașul românesc de vis à vis, Giurgiu.

Vederea orașului este luată din partea de nord-vest.

MIH. POPESCU

O sărutare

Gară de provincie... iarnă... lumină roșie... noapte valpurgică.

Pe peron cu mâinile îndesate în buzunarele pantalonilor largi, bazonați cu piele de capră, cu căciula mișoasă trasă peste urechi, un singur călător.

Pleacă? Vine de undeva? Cine știe! Are aerul că așteaptă. Nu-i nerăbdător, nu se uită mereu la ceas... așteaptă.

Ultimul tren și-a stins în noapte ochiul de jar. Oamenii gării se înfundă în așternut ca într-o baie caldă. Călătorul singuratec își înfundă cizmele până în carimbi în zăpadă.

Noapte valpurgică... Cer de plumb... Croncănit de corbi...

Aceiași noapte i-a adus cu ani în urmă toată nădejdea vieții lui. Ce era el până atunci? Un copil de pripas, fără adăpost stabil, fără legături, demn de porecla ce i-a fost adăugată ca pandant numelui „Ursul”.

Nu era băutor, nu-i plăceau prea mult femeile, nici tutunul, nici jocurile de noroc. Avea o singură pasiune... călătoriile. Totuși nu parvenise să-și părăsească orașelul, în care și-ar fi anchilozat complet dorința de a călători, dacă n'ar fi făcut în fiecare seară, după ce-și lăsa lucrul, drumul spre gară; să simtă mirosul locomotivelor să vadă înfrigurarea călătorilor, să privească în urma trenurilor cari pleacă, să pândească trenurile cari vin.

Nu aștepta pe nimeni de nicăieri... și totuși inima-i bătea mai tare la ivirea fiecărui tren. Și gara l-a răsplătit. L-a aruncat în brațe, într-o noapte ca aceasta, o femeie.

A ridicat-o ca pe un fulg și a culcat-o pe o bancă sub șopronul gării. A învelit-o cu dolmanul lui fiindcă tremura de frig și a veghiat la căpătâiul ei până la ziuă.

Cine era femeia? De unde venea? Unde se ducea? N'a știut niciodată.

Purta vestimente de sport și părea răătăcită de tovarășii de drum, fiindcă în aiurările ei rostea nume de bărbați și femei, pe cari-i credea lângă dânsa.

Un țaran a găsit-o în apropierea unei halte, la poalele muntelui, pe jumătate înghețată. A urcat-o în tren și a debarcat-o la prima stație.

Lipsită de orice ajutor medical ar fi murit poate în gara de provincie, cu oameni grăbiți și indiferenți, dacă n'ar fi fost „Ursul” cu aerul lui morocănos și cu sufletul de copil, care s-o readucă la viață, ca pe o jucărie cu resorturile puțin smintite din loc, dar încă destul de rezistente.

Când a deschis ochii, ca de păpușă, care închide și deschide mecanic pleoapele și a dat de el, nu s-a speriat. A zâmbit, luându-l probabil drept un personaj de vis și i-a închis iar, continuând să viseze.

Ursul a fost năpădit de o căldură pe care n'o mai simțise niciodată și-a fost pătruns de recunoștință fața de jucăria delicată, proptită cu capul de pieptul lui, care nu s'a speriat când l-a văzut.

Încetșor, cu băgarea de seamă cu care se umblă cu obiectele fragile și de preț i-a luat mâinile într-ale sale și i-le-a încălzit.

Străina și-a venit încetul cu încetul în fire și a început să-l examineze cu ochii întredeschisi.

Stânjenit, Ursul dădu drumul mâinilor o clipă, dar ochii se închiseră ca într'adins, mâinile își reluară locul și capul cu păr ud de zăpadă, se rezemă cu mai multă încredere de pieptul lui larg.

Luminile din gară se micșorau. Trenurile își încrucișau prin întuneric ochii bulbucăți și înroșiți de faruri neadormite. Din când, în când, un șuerat strident de sirena sfâșia tăcerea, câteva scânteii răzlețe punctau întunericul, tremurându-și existența efermeră și topindu-se în noapte.

Pe peron se produse puțină mișcare. Siluetele călătorilor luau aliori misterioase, de conspiratori. Se auzeau întrebări nesigure, răspunsuri pripite. Toate aproape în șoaptă. Apoi un găfăit ca de om astmatic. Un frânar agita un felinar cu o lumină roșie și gara reintra în tăcere.

Noaptea-i învăluia din ce în ce, în mantia-i protectoare, mijlocindu-și apropierea. Ca o pisicuță înfrigurată, femeia se strângea tot mai mult la pieptul ocrotitor al Ursului.

El nu se întreba nimic. Nu se mira de nimic și accepta situația plină de neprevăzut, cu calmul omului cărui trebuia să-i vie într-o zi de undeva, din depărtări, ceva care să-i schimbe rostul vieții.

Drumurile lui zi de zi la gară, începeau să-și deslușească tâlcul. Jucăria aceea pe care o ținea acum strânsă în brațele-i viguroase, va hotări asupra vieții lui până atunci fără țintă.

Ea-i înconjură gâtul cu mâinile, el o strânse mai aproape, cu îndrăzneala timidului și sorbi cu lăcomie de însetat,

sărutul gurii, care se oferea ca o cupă plină.

În zorii zilei, femeia se dezlipi ușor de lângă el, își potriveși părul sub căciula albă de blană și încheindu-și până la gât nasturi sweaterului, cu moleșeala copilului lenes, bucuros că întârzie dela școală, întrebă:

— Cu ce tren pot să mă întorc spre casă?

Deșteptat brusc, ca dintr'un vis frumos, ireal și ilogic ca toate visele, Ursul se uită nedumerit la ea, apoi scrutând zarea, murmură ca pentru sine:

— Spre casă? Unde spre casă? Femeia râse cu poftă și-i spuse numele orasului unde trebuia să se întoarcă.

Așa dar, ea avea o casă, un rost al ei, o familie care o așteaptă poate îngrijorată. Gara nu-i o dăruie cu totul lui, i-o trimisese numai să-i înfrumusețeze o noapte din viață, o singură noapte.

Primul semnal al unui tren ce-și anunța sosirea, îi răvăși gândurile, ca pe o ceată de vrăbii. Femeia tresări, îi strânse în grabă mâna și se pregăti să iasă pe peron. Un om din gară îi spuse că nu era acesta trenul, că mai avea să aștepte câteva minute.

Ursul avu impresia că cele câteva minute se vor transforma într-o eternitate și păstră mâna înmănușată, în mâna lui mare și caldă. Cele câteva minute trecu-
ră totuși ca minutele. Femeia se urcă în trenul care o răpea tot pe neașteptate cum o adusese.

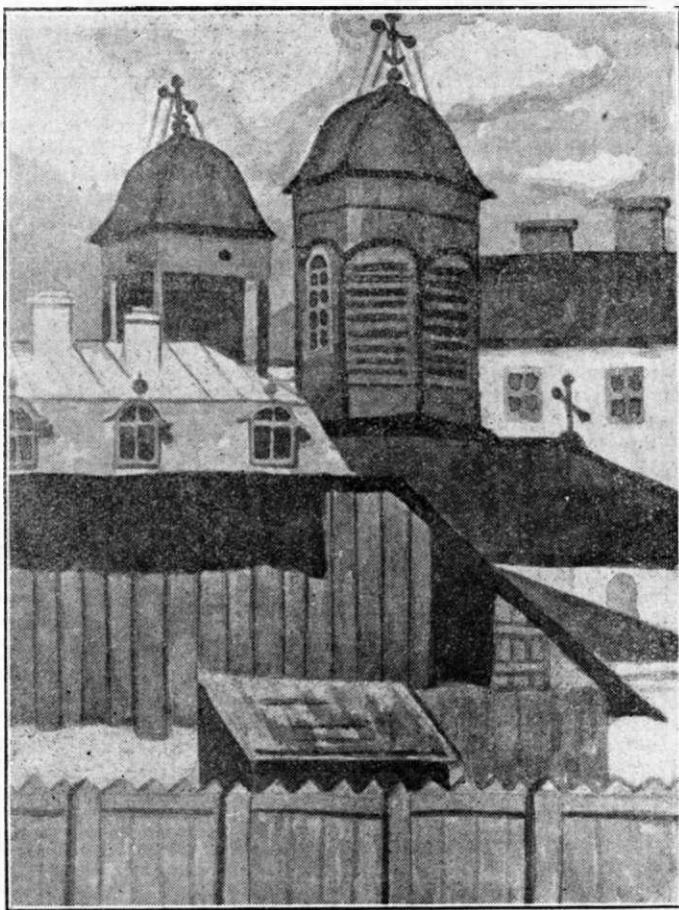
Dela fereastra vagonului ea îl privi îmbujorată, cu ochii zâmbitori și-i strigă:

— La revedere!

— Pe când?

— La iarnă!

Ursul alergă după trenul care se puse în mișcare fără de veste și abia

LEON VIORESCU : PEISAJ URBAN

poate prinde câteva cuvinte răzlețe, pe cari-i le mai strigă femeea.

O singură frază i se infuge în minte: „Să mă aștepti, auzi?” Și fraza aceasta îl întări, îl făcu să-și iutească pașii. Acasă!

Acum va trebui să aibă și el o casă. Casa lui, a ei, a lor! Casa în care o va duce când se va întoarce la iarnă.

Din munca lui îndoită întrecută, înzecită cu disperare, casa Ursului se înălța frumoasă și dreaptă printre căscioarele târgului.

Înăuntru, el adunase tot ce credea că va face plăcere femeii cu ochi de păpușă, care închide și deschide pleoapele mecanic.

Iarnă, după iarnă trecu. Trenuri veneau, trenuri plecau, numai al lui întârziat.

Desigur că i s'a întâmplat ceva, și Ursul tremura la gândul că jucăria lui plâpândă ar fi putut pieri, în urma acelei nopți de iarnă, petrecute sub șopro-nul gării. I s'a întâmplat ceva, Altfel desigur că ar fi venit, I-a făgăduit-o și trebuia să fie a lui, căci se legase de el pentru toată viața printr'o sărutare.

O singură sărutare! Nu e oare de ajuns atâta lucru să lege pe o femeie de un bărbat?

Așa gândea Ursul care nu-și păruse niciodată târgușorul și nu mai fusese sărutat de nici o femeie.

În noaptea asta pașii lui frământau multă vreme zăpada. Nu poate dormi. E a cincea iarnă și ea nu s'a mai întors. Părul a început să-i încărunească pe la temple, dolmanul s'a lărgit pe el ca un sac.

Se întoarce în gară și așteaptă. Un zgomot de voci îl face să ridice brusc capul. O ceată de excursioniști, femei, bărbați, copii, echipați ca pentru ascensiuni în munți, își face loc imbrâncindu-se, spre trenul care dă semnalul de plecare.

La o fereastră o fată îmbujorată, nu mai zâmbet îl face să tresară, să-și deschidă mai bine ochii. E ea, nu mai încapă nici o îndoială. Poartă aceiași căciuliță albă de blană, acelaș sweater încheiat până la gât.

Face câțiva pași. Inima-i se oprește în loc și ca împins de o putere magnetică, se apropie de fereastră cu brațele întinse.

E ea! Desigur a venit așa cum îi făgăduise la iarnă. Ce-i pasă lui că nu e cea care a urmat. Cine știe ce a împiedecat-o să vie numai decât. Dar acum a venit. E aici, aproape de el. Încă o clipă și căpsorul ei se va odihni din nou pe pieptul lui...

Femeea se uită nedumerită la omul cu înfățișarea ca de nebun care face gesturi dezordonate, dinaintea ferestrei vagonului, clipește puțin îngrozită, din ochii ca de păpușă, apoi pare aș reaminti cu greu ceva ce-i stărneste râsul. Face repede semn cu mâna cuiva dinăuntru.

Un cap cu ochi de viezure, cu o mustăcioară tunsă englezește, se ivește alături de al ei, apoi alte capete se îngrămădesc la fereastră. Un deget mic, înmănușat îl arată, curiosilor.

Capetele se înghesuie, ochii se micșorează, gurile se lărgesc și buzele se destind într'un hohot de râs...

Trenul a pornit fără de veste. Călătorii s'au împrăștiat. Gara a rămas pustie.

Ursul mai stă încă, impietrit, pe locul din dreptul ferestrei și urmărește aveau

INTRE SPECIFIC ROMANESC SI FUTURISM

— Jaluca tragedie a unui june
pictor român —
(Sfârșit).

Prietenul pictor urmează astfel:

...Acela care n'a trăit la țară, nu poate cunoaște farmecul, aproape biblic, al unei cine de seară sub aripele vaste, tainice și înmiezmate ale teiului bătrân din coasta pridvorului...

...De jur împrejur, noapte adâncă, răcoroasă și fantastic șoptitoare. Pe masa albă și imensă, cât o masă de praznic, lumânări, puse în sfesnice cu globuri de sticlă mată, înscamă, din loc în loc, ocoale de feerică sărbătoare: noastâmpăr viu de lumină și fluturi...

Boerul Manolache continuă, cu glas aproape feminin, vorba începută pe cerdacul larg, înainte de clopotul cinei:

...și cu toate acestea, în ultimă analiză, pictura nu este, pentru aparatul de înaltă sensibilitate a artistului, decât un neistovit prilej de suferință.

Lupta crâncenă între materie și suflet e totdeauna doborâtoare, chiar atunci când sufletul izbuteste să frângă inerția materiei și s'o dompteze. De aceea artiștii cu adevărat mari, artiștii a căror viață a însemnat o nehotărâtă scărânitare izbire cu forțele, reci ca moartea, ale materiei; artiștii cari, mai cu seamă, au ieșit triumfători din această înfricoșată provocare — sfârșesc, la urma urmelor, într'un misticism întunecat, în alcool sau... în mănăstire...

În mănăstire !!!...
Tresării ca la pleznitura, pe neașteptate, a unei puști, în ceafă...

Prietenul meu, doctorul, se aplecă spre bătrân și-i șopti ceva, la ureche...

Bătrânul mă privi atent, apoi Santacosa mă tintui straniu, cu ochii ei albaștri... Generalul înțepeni într'o macabră posomorală.

...Slugile, cari străjuiau masa, se traseră către taințele negre ale boschetului... Și o tăcere, o tăcere din acelea

o icoană. Din ce, în ce, icoana se micșorează și nu mai rămâne din ea decât un deget mic, înmănușat, îndreptat ironic spre el, ca un deget al soartei...

Semnalul anunță din nou apropierea unui tren. Gara e iar în fierbere. Strigătul sirenei, graba călătorilor reeditează acelaș tablou.

Ursul se urnește cu greu și iese din gară împleticindu-se. Nu mai așteaptă pe nimeni. Trenul lui a plecat și nu se mai întoarce niciodată.

SARINA CASSVAN-PAS

cari se aștern, noaptea, în preajma unui mort lăsat fără veghe, se pogori deodată asupra mesei noastre... Cele cinci globuri luminoase — în jurul cărora fluturii forfoteau în irosiri de poleiuri parfumate — se stinseră... Teiul, uriaș bătrânul tei, se prăvăli peste masă, cu huiet mare de lemnărie grea care se prăbușește... și — oroare! — mâini nevăzute și reci începură a-mi sfâșia vestimintele... Bratele mi se deșurubară din încheiturile umerilor... ciolanele picioarelor se desprinscră din șolduri... căpătâna sări de pe grumaz ca un dop de șampanie, urlând, chiuind, văjâind, șuerând prin spații... și se izbi, cu o pometură hazlie, de pântecul unui corp ceresc. Oprită din alergarea ei vertiginosă, căpătâna mea se rostogoli de două ori, ca un peșce, scăpat din grămadă — și se propti, nătăfleacă, într'un soi de concavitate cu miros suspect. Scârbită, tivda mea făcu un efort penibil și se porni ofensată și grăbită — (urechile servindu-i, stângaci, de labe) — spre o măgură din apropiere, în care nădăjduia să-și ascundă schilodena și spaima...

Ajungând acolo, atipi...
Peste o indeterminabilă scurgere de vreme, căpătâna mea tresări și holbă exasperată, ochii. Măgura aceea puțea infernal a usturoi și a țuică. Așcuțimea acestui miros făcu tivda să strănute, un strănutat formidabil, echivalent cu o explozie sau cu un ropot de aplauze plebeie... Măgura începu să se miște... să se înalțe, să bolborosească și să articuleze, răgușit, ca din hrubă:

— Ferește-mă, Doamne, de cel rău... Milostivă precistă... păzește pe păcătosul, nemernicul robul tău Ghenație...
Scăfârba avu un moment de stupefacție, apoi, cuprinsă de o legitimă veselie, prinse a hohoti isteric. Adormise în barba unui călugăr...

Aceste rânduri ale prietenului meu poartă data de... 77 Iunie.

Ne mai primind nici o veste dela el timp de două luni — (avea obiceiul să-mi scrie regulat în fiecare săptămână) — am cerut lămuriri despre el dela medicul său curant.

Medicul mi-a răspuns chiar a doua zi prin următorul bilet:

...după criza violentă pe care a avut-o la conacul boerului Manolache, l'am transportat a doua zi la mănăstirea Cernita, unde se află în paza a doi călugări sdraveni și sub supravegherea starețului Ghenație. Starțul — un om care a avut grele încercări în viață — mă informează zilnic despre starca sârmanului nostru prieten. De obicei e ținut închis în chilia lui.

Când are clipe de liniște i se îngăduie să facă preumblări prin livada mănăstirii și pe malul râmicului. E obsedat de ideea fixă că, mâncând prea mult usturoi și bând prea multă țuică... a făcut explozie și toate mădularele lui s'au împrăștiat în șaptezeci și șapte de vâzduhuri.

Toată ziua și toată noaptea e preocupat să născocască cel mai ingenios sistem... de a se regăsi. Neajungând la nici un zresultat, intră în furii de desasopera, cari durează aproximativ 2—3 ore. Apoi — (cum el se crede lipsit de picioare, de trunchiu, de brațe și de cap) — imploră pe paznici să-i scrie memoriile, pe cari el le dictează concentrat și grav.

CYRANO DE BERGERAC

Am asistat la a patra reprezentație. O explicabilă teamă m'a făcut să nu văd pe „Cyrano” la cele dintâi reprezentații.

Oricâtă încredere îmi inspiră stăruința d-lui Corneliu Moldovanu chiar pentru amănuntul cel mai infim, ca spectacolul să fie fără greș și oricâtă apreciere simpatică îmi smulge îndrăzneala d-lui Soare, ca director de scenă, am preferat să se deprindă artiștii cu „Cyrano”, să se autocontroleze spunând versuri și să se silească să înlăture șovăirile celor dintâi întâlniri cu publicul într-o piesă, în care strălucirea versului și prestația unei epoci domină.

„Cyrano” e legat de tinerețea romantică.

Baladele (a nasului, a balconului, a duelului, a sărutului) le recitam, cu acea sinceră emoție, ca și cum noi înșine colaboram la risipirea grandilocventă a sonorității versurilor.

În sărăcia și deziluziile noastre, „Cyrano” ne alintă cu bunătatea lui, cu marea-i capacitate de jertfă și înflăcărea dragostei.

De aceea, teama de a-l vedea pe scenă, știind că artiștii noștri nu adoră versurile, când „Cyrano” e vers, vers plin, vers mare, vers muzical, vers stăpânitor prin strălucirea-i ritmică și lirism.

Socot, că teatrul Național a făcut o mare și frumoasă încercare cu „Cyrano”. Și-a măsurat astfel, în cadrul acestei piese romantice și în versuri, valorile; dar a măsurat și pulsul publicului.

Mărturisindu-și lipsa artistului, care să fie „Cyrano”, s'a adresat d-lui Tony Bulandra, care a izbutit să-și lege numele de o creație impunătoare.

Dovada e că publicul l'a aclamat insistent și amplu. Iar faptul că l'a aclamat mai stăruitor după actul al 5-lea, — mai plin de dramatism, — a vădit pe deoparte, că toată interpretarea d-lui Bulandra a fost îndrumată mai ales spre dramatism, trecând mai repede, uneori chiar foarte repede prin și peste gamele de lirism și avânt. Poate, că la aceasta a fost silit și de structura când împovărată, când meșteșugit, sau silit inversată a textului.

E sigur însă, că dintre toți artiștii noștri, numai d-l Tony Bulandra putea să fie „Cyrano”.

Am rugat pe staret să-mi păstreze toate caietele acelea. Ele pot fi de un neprețuit ajutor cercetărilor noastre, ale medicilor...”

Fii sigur, iubite cititor, că paginile acelea, așa de mult așteptate de medic, îți vor fi și ție împărtășite, cândva...

N. N. TONITZA

— Îmi place să cred, că cititorii acestei reviste, iubitori de literatură și îndrăgostiți de lectură, cunosc piesa, tradusă în românește în 3 ediții, de 3 traducători. (Teatrul Național a utilizat traducerea d-lui Mihai Codreanu). Și ca atare cred inutil schițarea subiectului. —

În Roxana a apărut d-ra Tanți Bogdan. Fie că i s'a părut rolul prea greu, fie că a întâmpinat dificultăți în recitarea versurilor, fie că a fost stăpânită de emoții, d-ra Bogdan a trenat într-o serie de șovăiri, care au distanțat rolul de cadru lui. Și doar d-ra Bogdan are reale însușiri și de ingenuitate și de dramatizare.

Christian a fost d-l Băltățeanu și conte de Guiche, d-l Marțian, cărora nu le drămuiesc nici de astădată cuvintele bune pentru nădejțile, pe care le inspiră.

Foarte simpatici, d-l Soreanu în cofetarul Ragneneau și d-l Mărculescu în căpitanul Jaloux.

Cadeții n'au prea redat atmosfera. Au localizat-o cam mult.

Pentru valoarea istorică cel puțin a piesei acesteia, care reprezintă hotărît părți din sufletul național francez, teatrul național a făcut foarte bine că a prezentat-o.

Publicul a primit-o cu căldură. Pentru traducerea folosită, artiștii s'au silit și au arătat că se pot deprinde să spună onorabil și versuri mai grele.

Și în genere, directorul teatrului a izbutit împreună cu directorul de scenă să demonstreze, că prin stăruință, scena teatrului poate să fie o înălțată școală de artă.

B. CECROPIDE

TEATRUL NAȚIONAL

□ Vineri 30 Septembrie are loc premiera piesei d-lui G. Ciprian „Omul cu mărjoaga”, în regia d-lui V. Eneșcu. În rolurile principale vor apare d-na Tanți Bogdan, d-nii I. Sârbu, Gr. Mărculescu, I. Mortun, etc.

□ În foayer se repetă piesele „Coppelia” sub conducerea d-lui Pau Gusty și „Păpușile” în regia d-lui Soare Z. Soare.

□ E vorba să se pună în repetiție „Romeo și Julieta” de Shakespeare. Rolul lui Romeo va fi interpretat de d. G. Vacca.

TEATRUL „REGINA MARIA”

□ Imediat după premiera piesei originale „Cuiburi sfărâmate” de d-nii Adrian Pascu și Sandu Telejean, ansamblul dela „Regina Maria” va monta „Musafirii familiei Bliss” de Noel Coward.

□ Au trecut pe scenă repetițiile piesei „Castelul Wetterstein” de Franck Wedekind.

Deasemenea sa pus în repetiție „Camarazii” de Stridberg.

□ Teatrul Regina Maria va reprezenta în actuala stagiune „Dictatorul” piesa lui Jules Romains.

□ Sâmbătă, în matineu teatrul Regina

Maria reprezintă „Răpirea Sabelnelor” iar Duminică în matineu „Domnișoara Nastasia”.

TEATRUL MIC

□ Piesa „Marcelle et Comp.” de d. Kirijescu se va reprezenta în actuala stagiune a teatrului Mic.

□ Comedia lui Lengyel „Antonia” va fi reprezentată la Teatrul Mic.

TEATRUL CARAGIALE

□ „Camarazii” de August Strindberg se va reprezenta în actuala stagiune a Teatrului „Caragiale”.

□ „Mesia din Umani” de d. Scarlat Calimachi se va reprezenta în actuala stagiune a teatrului „Caragiale”.

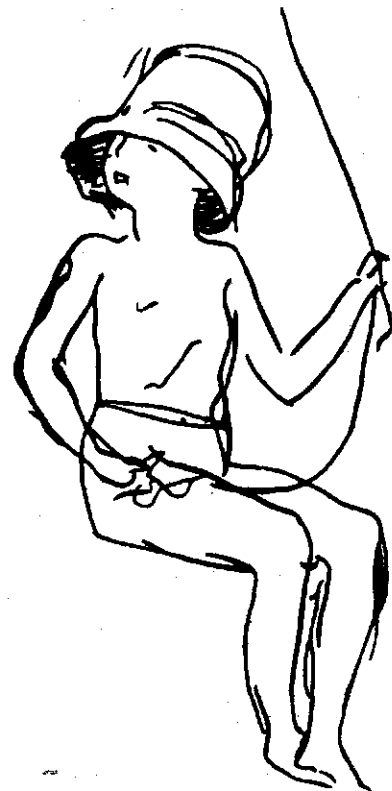
OPERA

□ „Opera română” își deschide porțile la 30 Septembrie cu „Samson și Dalila” de Saint-Saens. În rolurile principale: d-na Maria Sneginé și d-nii V. Rabega, Maxim Săvescu, Al. Lupescu, St. aMndv. Conducerea muzicală: d. I. Nona Otescu.

D-na Piraccini noua soprană a „Operei române” va debuta în rolul titular din „Tosca”. Opera lui Puccini se va cânta anul acesta în traducere românească.

FILARMONICA

□ Primele concerte ale „Filarmonicii” vor avea loc în zilele de 2, 9 și 16 Sept. sub conducerea d-lui G. Georgescu. Programele concertelor cuprind compoziții Prode Mahler, Brahms, I. Strauss, Auber, Prokofief, Ravel, Ceaikowski, Albeniz, Paul Dukas și G. Pierné. Concertele vor avea loc ca și în trecut la Ate-neu, la orele 11 a. m.

DEMIAN: PE PLAJA

Reviste și ziare

GRAIUL ROMANESC

Valoroasa revistă a etnicității noastre, despre care am relatat în dese rânduri, aduce în numărul de pe Iunie (I, 6) un studiu al d-lui Ap. D. Culea: „Românii din Caliacra și Durostor”. E ca un răspuns la vechea afirmație a lui Weigand după care în „Cadrilaterul Silistra-Dobrici nu se află nici un Român”. Serbările din vara aceasta pentru sărbătorirea școlii din Turtucaia, au scos din arhive documente ce răspund definitiv acestei aserțiuni. Se poate vedea din acte existența unei vieți românești, cu afirmări culturale, la Silistra și Turtucaia. După întemeierea statului Bulgar aceste așezări culturale decăd afară de Turtucaia care supraviețuiește grație numărului populației N. S. (5910 față de 1517 Bulgari și 2508 Turci). Studiul e însoțit de ilustrații și de o statistică a populației Cadrilaterului pe 1927 din care se poate vedea că elementul românesc, progresa.

Desprindem câteva date interesante referitoare la școlile și populația școlară din Cadrilater. întemeiată de hărnicia învățătorului Costache Petrescu, animatorul școlilor din Dobrogea:

Până la 1877, școala Turtucaiei era sub controlul centrului cultural românesc din Silistra, unde acționa foarte viu o eforie școlară și bisericească și o „societate română de cultură și limbă”, cam din anul 1866. Sufletul mișcării era un învățător extraordinar pentru timpul și împrejurările de acolo, Costache Petrescu, vechiu silistrean, animatorul școlilor din întreaga Dobrogea. Tatăl său, dascălul Petrică Mihail, a fost tot învățător, cum arată o însemnare pe un caet:

„Anul 1847, Martie întâiu m'am tocmit la școală ca să învăț copiii carte românească”.

Sub impulsul lui Costache Petrescu s'au înființat școl românești în Ostrov, Vaidomir (Aidemir), Popina, Satu Nou, Buceag, Alimania, Oltina, Rașova, Paracloab, Cerna-Vodă, Hârșova, fiind controlate de Costache Petrescu, ori de preoții și eforii comunității române din Silistra.

Din Silistra li se trimiteau cărți gratis și ajutoare bănești strânse din cotizațiile membrilor și donații, din taxele pe diplome și acte de comunie, din subvențiile orașelor Călărăși și Giurgiu, din liste de subscripții cari circula în Ialomița, Brăila, în București (V. A. Urechiu, profesorul I. M. Răureanu erau sprijinitorii Silistrenilor), până la Brașov chiar.

Prin 1869, școala din Silistra avea 4 clase, cu 126 elevi, Iarna numărul lor atingea 150. Din cataloagele lui Petrescu, puse la îndemână de către d. Carp Sandu, institutor din Silistra, află că din acești elevi: 3 erau bulgari, 2 evrei, 1 albanez, 1 armean, 1 german, 1 grec; restul toți români. Dintre români 1 era din Cocarșea, 3 din Ostrov, 4 din Vaidomir (Aidemir), 1 din Transilvania, 1 din Călărăși, 1 din Buceag, 4 din Oltina, 1 din Cerna-Vodă, 1 din Satu nou; ceilalți 100 din Silistra. Ocupațiile părinților acestor copii de români erau: 6 blănară, 1 lumânărar, 5 preoți, 1 învățător, 1 dulgher, 6 cărciumari, 18 croitori, 7 băcani, 4 lăpscani, 3 cașcavalagi, 1 dascăl de bășeră, 1 abagiu, 1 brutar, 10 morari, 1 brașovean, 2 hamali, 4 comercianți (?), 1 boiangiu, 4 căruțași, 2 ciurari, 1 fierar, 1 dogar, 1 cismar, 1 pietrar, 1 ciumpoies, 3 speculanți (?), restul agricultori.

D-l Ion Ordeanu arată în „Românii din Bulgaria” necesitatea unui identic tratament al minorităților etnice reciproce. Avem 350.000 de Bulgari și sunt Români

în Bulgaria 120.000. Români cer școală și cu prilejul ultimelor alegeri au răspândit un manifest pe această doleanță. Cei ce strângeau semnăturile au fost arestați și izgoniți peste Dunăre. Totuși Bulgarii vorbesc, în toate prilejurile de doleanțele minorității lor, dela noi.

SINTEZA

Sunt câțiva ani de zile de când forța de creație a poetului Arghezi se manifestă și în proză. Impresii de închisoare, fantazii magice, șarjă profund umană sau simple note de umor, proza d-lui Arghezi completează în chip magistral poezia d-sale, izvorite și una și alta din aceiași albie torturată și fecundă. Ultimul număr al Sintezii (5-6, August-Septembrie) se deschide cu câteva „Note de tren”, temă frecventă la al cărei ridicol puțin în adăos o așa de comică vervă lexicală, ca poetul „Cuvintelor potrivite”.

Călătorii din clasa întâia sunt obligați, pe toată întinderea căilor ferate, să vorbească francezește stricat. A vorbi corect, cul puțin în românește, pare dăsuși și a tăcea este ambetant; de aceea Doamna cu 50 de ani în zbărcituri și cu picioarele de elefant tânăr sub fustulița de soa lavabil leagă cu sa voazii un brân de conversasjon. Acest lucru se chiamă pe francezește accelerat fier la cozet și în franșe, adică limba nemorocilor enciclopediști, se alege de preferință, fiind limbajul special al cozeriei.

Am ascultat vreme de 600 de kilometri toate dialectele intercalate în limba franceză învățată la Moș, dela un cal matematician sau dela un covrigar, absolut al școlii de limbi moderne din Tutrakan. De pildă cuvântul apă, care șochiază oșosivmann în limba maternă l-am auzit rostit o, ou, uă, au sau ouă după districtul sau municipiul în care persoana cultivată înșetoșată, rezida. Din potrivă, cuvântul ouă, care desemnează fructul oval al găinii, era rostit lezei, dezef și ei. O persoană distinsă, căsătorită de curând și care după toate probabilitățile vizibile, se afla în voiaj dă nos, a cerut cu vocea porumbacă de finger femei, arhanghelului cu monocul care o înșoțea cu atitudină uitate, de film, din cozonaque.

Într'adevăr, etimologia acestui cuvânt care înșemnează cocă dulce cu stafide, coaptă, pare greu de stabilit, fără o asonanță exonică franceză, cu vorbele cossaque, și macaque. Nimic nu pare mai natural în trenu l'express București-Arad, ca întrebarea:

— Têlêmaque, en veux-tu du cozonaque ?

La care gentilul interpelat răspunde, conform regulii de pronunțare din țară:

— Vuu, je ve, ma pa tro boch.

Pe franțuzește, urina se chiamă liurin. O Doamnă încă tânără și adecuată ca să intereseze, cu o gușă trandafirie încurcată în mărgele, exprima ideea că făcându-și analizele nu s'a găsit rian decât un leje fiacon, com în niaj. Dimpotrivă, un pensionar blond, pasionat de urină ca de un comestibil, argumenta că în scumpa lui esență, știința a descoperit cristalele și siucr, qa mărăgăritarele în strădii.

— Atansion au barometăr, învăța pensionarul pe cocheta doamnă, spirituaș și galant. Niaz c'est stampet.

SOCIETATEA DE MAINE

Revista de probleme sociale și economice dela Cluj își continuă cu asiduitate activitatea. Ultimele 3 numere duble (31-36) ce ne parvin, aduc preocupări autorizate în toate domeniile. „Psihana-

liza”, „Impresii din Marea Britanie”, „Bibliografia Ardealului”, „Sinteza teoriilor leniniste”, „Porecle logojenești”, „Propaganda culturală în Capitală”, sunt numai câteva titluri din problemele dezbătute și care alcătuid bogată cronică răspândesc o substanțială hrană culturală în masele ardelenesti unde revista este foarte răspândită.

În numărul de pe Septembrie, d-l Șt. Bezdechi, profesor de limba și literatura greacă dela Universitatea din Cluj scrie sub titlul: „Viața spirituală a Greciei în epoca elenistică”, un frumos studiu de apropiere între alexandrinism și epoca noastră. Extragem câteva rânduri de fond:

Viața sufletescă a individului, în urma tehnicizării și ușurării condițiilor de existență, devne cu totul liberă și capătă o intensitate cu atât mai mare, cu cât nu mai e legat de nici un scop real. Lanțul capricios de impresii și sentimente, pe care-l oferă tumultul întâmplărilor externe, alcătuește acum singurul conținut al vieții. Arbitrarul, lipsa de logică triumfă împotriva oricărei constrângeri pe care ar vrea să o impună rațiunea. Nu greșim când afirmăm că impresiionismul e noua dominantă a acestei vieți sufletesti, care, în goana ei după senzații și impresii vesnic noi, ce se tocesc foarte repede din pricina fragilității lor și a lipsei de legături cu realitatea, începe să cunoască teribila boală a plictiseli, de care navea ideee Grecia eroică,

Știința, care-i expresia cea mai vie a raționalismului tehnic al epocii, nu scapă nici ea de caracteristica vremii. Știința integrantă și impunătoare dela începutul sec. IV, care construiește o sinteză magnifică, încremenise acum în formule gata, din care romănesc comod epigonii. Aceștia nu mai au curajul sintezelor.

Acum cercetarea detaliului, monografia și cunoașterea realității superioare, țin locul de căpetenie. Inșă astfel legătura cu întregul e pierdută. Chestiuni de detaliu se tratează cu oca mai mare sagacitate, fără considerație asupra importanței lor intrinsece și fără a încerca de a e integra într-un sistem.

Pasiunea detaliului pentru el însuși și fără preocupare de sinteză înșeamă pulverizarea și degradarea științei.

Nevoia de cultură grabnică și sumară se face cât mai simțită. De aci apariția colecțiilor, lexicoanelor, instrumente comode de a te înforma repede și superficial, dispensându-te de contactul înviorător cu asvurul principal.

Plictiseala crescândă creiază o cât mai bogată literatură de distracție. Artă care înșemnează corespundea unui scop, unei funcții sociale, și era legată întim cu viața, devine acum un mijloc vulgar de uciderea timpului de prisos, care stă din belșug la dispoziția individului. Tragedia și comedia, fructe robuste ale unei epoci de intensă viață spirituală, fac loc nimului — echivalentul cinematografului nostru — și varietetului, reprezentat prin producții dramatice dubioase, întovărășite de muzică. Epopea e înlocuită prin idilă, elegia prin epigramă.

Forma trece și ea prin aceleași prefaceri. Stilul e sacadat, frazele mici sunt la modă. Amploarea perioadei bogate e abandonată pentru a face loc sentinței grabnice și costelive. Petrecerile, distracțiile, cari mai înainte aveau un obiect și erau puse în legătură cu fenomene mai importante ale vieții, acum erau sărbătorile lui Dionisiu, sunt acum cultivate numai pentru ele înșile. Distracția era înainte un corolar al sărbătorii, acum ea devine lucrul de căpetenie. Plăcerea e scopul suprem al vieții și erotica cel mai bun mijloc de satisfacere al ei.

VIATA ROMANEASCA (Poezia)

Ultimul număr al revistei ieșene aduce un bogat buchet de poeme. Demostene Botez, Otilia Cazimir, Bărgăuanu, Phi-

lippide, întind hora de ritmuri peste papiile grele de studiu ale revistei.

Poeta „Fluturilor de noapte” rămâne în fabulă, Philoide abandonează coarda personală împrumutând o aritmie la modă dar lipsită de farmec, iar d-l Bărgăuanu nu se poate decide să se lase de vers. Sunt ani de zile de când frământă un aluat poetic care nu vrea să crească de loc. Poate că ar fi timpul să renunțe V. Ciocâlțeu revine, după o tăcere de doi ani în arena poeziei. Debutul dela „Gândirea” — a fost cu totul excepțional. Ultima generație de poeți aduce multe elemente de folklor și regionalism, în majoritatea lor nefuzionate. D-l V. Ciocâlțeu le poate fi pildă. E un autochtorism în versurile sale, care poate fi citat ca model.

Îută o poemă unde se întâlnesc câteva din calitățile — vigoare și mister — ale acestui poet pe drumul afirmării :

Sticlă spartă, măcinată 'n piuliță
Și 'nvolită într'o piele de șopărlă,
Strânsă 'n zdreanță și 'nodată cu-o șuviță
Smulșă dintr'am hoit de cal adus de gărlă
Porcă în sân și nu mi-e teamă nici de boală
Nici de hoți și nici de gropile din humă
Că mă-a fiert-o vrăjitoarea într'o oală
Subt cămașa unui om bolnav de ciună,
De atunci nimica 'n lume nu mă miră :

Nici puterea cugetării, nici minciuna,
Nici voața, nic' acocleala de pe liră
Iar iubita când mă 'nșeală mi-e tot una,
Și nu uit, că 'n miezul nopții, în pădure,
Dacă harna umă lupii fără preget
E că 'n șant un vânător cu haine sure
Le 'nvârtește firul zilelor pe deget,

Mai înalt sunt decât umbra la amiază
Însă umbra-i mai înaltă cătră seară,
Gândul meu cu ea pe piere se așează
Și-adjuceimea de subt ele o măsoară,
În pământ avântul păsării se curmă
Ca 'ntr'o gură ce se 'nchide cu nesățiu
Liniștit aștept minunea cea din urmă
Și mă risipesc trăind, — în timp și'n spațiu.

BANATUL

Revista timișoreană (II, 7) ce apare sub conducerea poetului Aron Cotruș, aduce un studiu al d-lui Onisifor Ghițu despre Diaconovici-Loga, un început de descriere termală „Băile Herculane” în care se pot ceti rânduri ca acestea : „Banatul, deși apare de un an și jumătate, am așteptat zadarnic, să citesc în paginile lui despre băile Herculane, această perlă a Banatului. Deși sunt alții mai chemați de cât mine, cari ar putea scrie mai bine ce vreau să spun în cele ce urmează etc. etc.”, și un caustic articol al d-lui Camil Petrescu, pe tema „Turneelor teatrale”. Extragem această justă punere la punct :

Peste câteva zile se juca o dramă istorică : un alt actor al Teatrului Național, mare tragediant” însă, conducea un alt mare succes al Naționalului. Patru, cinci băcetați, în haine și armură de tînchea, în care ei ar fi început de trei ori, amenințau bălăbănind subliți de jemu, niște cumpliti rivali, sau dușmani, sau păgâni. La Național un decor înfățișa „palatul regelui” și montarea lui se făcuse cu răsipă. Aici era înfățișat printr'un fel de canton de cale ferată, sau așa ceva. La urmă viteazul pensionar al Teatrului cu răsuflarea istovită omora pe toată lumea. Publicul era vesel la această dramă, cum ar fi trebuit să fie la comedia din ajun. Și încă în puținele zile pe care le-am petrecut în metropola Banatului am văzut trupa umă din teatrel de provincie. Hilariant spectacol ! O orcoană de o sută și ceva de kilograme juca

E C O U R I

CONGRESUL PRESEI LATINE

— În curând ne vor vizita oaspeți ai presei latine.

Fraternitatea de sânge a coborătorilor Romei imperiale „are unul din prilejurile cele mai minunate, de a se afirma și de a pune bazele acelei reciproce întreprinderi sufletești, fără de care totul nu-i decât literatură. Nu doar că n'ar fi bună la ceva și literatura. Dar viața de astăzi, după încercările de-acum zece ani mai ales, este din ce în ce mai exigentă. Ostrovul latin, de răsărit, ce suntem, nu se poate lipsi de priceniile de sânge ale mai marilor noștri din Apus. Experiența lor socială și economică, cultura lor de veacuri, energia lor într'un cuvânt sunt tot atâtea lecții pentru viitorul nostru. Știm că lumea se sbate între idoli și nu știe cui să se închine mai întâi ; Mamonei sau lui Iehova ? Totuși membrii presei latine, care vor vizita tânăra noastră cultură latină, vor avea prilejul să întâlnească și pe plaiurile acestea de răsărit năzuințe idealiste și mai ales să ne cunoască și să ne îndemne să nu părăsim calea sincerității romane, care a lăsat vestigiul neșterse și'n pământul Daciei, dar și'n sufletele descendenților.

POST-SCRIPTUM

Ne amintim, scriind despre vol. II, al „Medelenilor”, d-lui Ionel Teodoreanu, să fi remarcat că finalul cărții se tulbură de când autorul preciza identitatea, Dan Delcau = Ionel Teodoreanu. Spuneam că formațiunea de romancier a e-roului ar fi putut alcătui materialul unui alt, distinct, volum. Intenționasem să spunem chiar de pe atunci — și ne-a scăpat — că d-l Ionel Teodoreanu ar fi procedat, cu folos pentru ambele părți, și pentru economia romanului și pentru clarificarea cititorului, dacă ar fi rămas pe deoparte în ficțiune și, anexat, ar fi alcătuit un „jurnal al Medelenilor”. Termenul fusese pus în circulație de literatura apusului : „Journal des Faux-Monnayeurs” al lui Gide, „Journal de Salavin” al lui Duhamel. Și abia acolo, într'un „Jurnal al Medelenilor” să fi expus mecanismul de formație al romanului. O lucrare, în primul rând critică, cuprinzând laboratorile sau atelierile regisorului, Lucrul n'ar fi fost ușor și au-

un rol de fetiță, un actor mălăeț și lins era donjuan, etc.

Și știm precis că asemenea turneuri au fost gras subvenționate de Ministerul Artelor. Au fost subvenționate să vie să joace, când ar fi trebuit să li se acorde celor ce băteau cu petiții scările ministeriale sume serioase numai să rămăle acasă, să nu mai compromită nici arta românească, nici Teatrul Național, care nu e vinovat de cât că plătește lefuri dostul de mari atâtor actori cari nu pot da nimic peste nolurile secundare, sau cari de mult ar fi trebuit scoși de pensie.

torul poate s'ar fi lăsat furat de aceeași sete de creație.

E cecace reproșează Albert Thibaudet lui Gide în „Journal des Faux-Monnayeurs”. Lucrarea este un comentariu al romanului, se întinde însă asupra punctelor secundare și nu ne învață nimic cu privire la geneza ideii sale de roman.

REDAȚIONALE

□ În numărul viitor vom publica un fragment inedit din Poveste de iarnă, de Shakespeare în traducerea în versuri a d-lui Dragoș Protopopescu.

□ D-l Sylvius Rolando va începe cu numărul viitor, publicarea unei mari nuvele „Posta”.

SCRISUL ROMANESC

Cel mai târziu pe data de 15 Noiembrie a. e. apare, în Craiova și sub direcția d-lui D. Tomescu, cunoscutul critic al „Ramurii”-lor, o revistă lunară „Scrisul Românesc”, cu colaborarea celor mai de seamă scriitorii români.

Apărând în condiții tehnice remarcabile și în numeroase pagini „Scrisul Românesc” voeste să însemne pentru Oltenia cecace „Viața Românească” este pentru Moldova.

Bucureștii așteaptă marea revistă lunară, mai ales după decesul „Convorbirilor literare”.

CARTI NOI

□ În editura „Flamura”, tip. „Prietenii Științei”-Craiova, a apărut într'o elegantă ediție de lux, volumul „Plânge Strâmbă-Lemne” al d-lui Radu Gyr. Cum volumul a avut un tiraj restrâns, și va fi astfel, în puține numere la librării, doritorii de a-l reține pot să se adreseze autorului (Craiova str. Târgului 123) sau editurii (Bul. Carol 69 Craiova).

INTAMPINARE

Primum din partea omonimului unei nuvele „Trădătorul” — publicată de colaboratorul nostru Sărmanul Klopstock în numărul 36 al „U. L.” următoarea quasi-somație : Numele de Anton Bucholtzer s'a strecurat în nuvela „Trădătorul” din nr. 36, pg. 565 dintr'o regretabilă scăpare din vedere, neavând nimic comun cu familiile Bucholtzer”. Publicăm întâmpinarea în forma ei, nu de teama acțiunii judiciare care nu are ce căuta în aceste coincidențe de nume, cât pentru ciudătenia formulării ei. „Dintr'o regretabilă scăpare din vedere” ?

Da de loc. Numai că scriitorul nu e obligat să consulte anuarele de adrese când se decide să inventeze un personaj.

□ Pentru toate cele neiscălite în această foaie, răspunde redactorul „Universului Literar” : d. Perpessicius.